

ES Traveller

Eesti reisiajakiri • 4/2012 • august-september • hind 3 € • ilmub 6 korda aastas

Indoneesia

fotograafi pilgu läbi

9

771736 002002

ISSN 1736-0021

KILPKONNAD Roheneemesaartel **ISTANBULIS** Turkish Airlinesiga
AMAZONASE ujuv küla **SANDHAMNI** saareidüll **PÕHJA-KOREAS**
rulluiskudega **OMAANI** kümme põhjust **HELSINGI** disainipealinn
LAPIMAAL kalal **BAKLAVA** Tallinnast **VAHUVEINID** kaks ja erilist

Audi A3 1.6TDI S tronic (77 kW/105 hj);
keskmise kütusekulu: 3,9 l/100 km;
keskmise CO₂ emissioon: 102 g/km

Audi Tallinn Paldiski mnt 100a **Telefon:** 611 2000 **E-mail:** tallinn@audi.ee
Audi Kuressaare Tallinna tn 61a **Telefon:** 453 0100 **E-mail:** kuressaare@audi.ee
Audi Pärnu Tallinna mnt 87e **Telefon:** 444 7130 **E-mail:** parnu@audi.ee

**Uus Audi A3.
Püüdmatult parim.**

Audi
Vorsprung durch Technik

Millest seekord?

26

14

20

32

38

12 Suveniirid

Kaks tavapäratut vahuveini.

14 Soojale maale sukelduma

Merihobuke peaks olema piisav ajend.

16 Kilpkonnad volunturistile

Kaido Haagen aitab Roheneemesaartel kilpkonni ilmale.

20 Istanbuli vahepeatas

Turkish Airlines üllatab Mari-Liis Rüütsalu tasuta tuuriga Istanbulis.

26 Belén

Ivo Tšetörkin kaeb Peruu vihmametsade suurimat linna, kuhu ei vii ühtki maismaateed. Võrratud fotod Kaupo Kikkaselt.

32 Superstaaride paradiis Sandhamn

Silvia Pärmann tutvustab killukest Stockholmi saarestikust.

38 Rulluisukudel Kim Il-sungi väljakul

Toomas Prangli tähistas Põhja-Koreas režiimi isa sajandat sünniaastapäeva ja arutleb nüüd tõe ja õiguse üle.

44 Taevatrepid

Dan Mikkin avastas Horvaatias mingid kummalised objektid.

46 Omaan – 10 põhjust minna,

kui ka kogu kant kahtlane tundub. Silvia Pärmanni tuttav edetabel.

52 Disainipealinn Helsingi

Liis Kängsepp uurib, kuidas põhjanaabrid disaini meile lähemale toovad.

56 Õngega teispool polaarjoont

Margus Otsa hirm, et kalu leiab Lapimaal sama vähe kui inimesi, oli siiski asjatu.

62 Güllüoğlu

Istanbuli maiustused Tallinnas.

REISIPOLEMIK
Tee soodne reisikindlustus
www.salva.ee või reisibüroos

Estraveller varsti kõigile

Žurnaal, millest sa seda juttu loed, on ilmunud tosinkond aastat ja iga natukese aja tagant pisut muutunud. Paika on jäänud vaid üks – pidevad küsimused, kuidas juuksuris, kohvikus, tööl või sõbra juures avastatud ajakirja järgmise numbri omalegi pihku või postkasti saaks. Ilmub teine ju tõesti vaid kahe kuu tagant ja on seni olnud üsna piiratud leviga.

Teeme oktoobrist siis nõndamoodi, et Estravelleri hakkab leidma poelettidelt ja teda saab kindla peale postkasti tellida.

Usume nimelt ka toimetuses, et reisibüroo Estravel omaaegsest kliendilehest on saanud tänaseks üsna korralik ja siiani tegelikult ainus üldhuvitav eestikeelne reisi-ajakiri, mida on ju vaid rõõm laiemal lugejaskonnaga jagada.

Niisuguse katsume Estravelleri hoida edaspidigi. Kui meie kolleegid teistes väljaannetes keskenduvad rohkem kas siseturismile, matkamisele või natuke teaduslikumale lähenemisele, siis Estravelleris pakume harivat ja lõbusat lugemist nii valmisreisidel kui omal käel rändajaile, nii poodlemise kui ka palvetamise harrastajaile.

Siit ei leia parimaid pakkumisi homseks või kümnet nippi igaks olukorraks, ammuigi väga praktilist infot, kuna need on kõik internetis täpsemad ja värskemad. Rohkem leiab siit emotsioone ja inspiratsiooni teistelt ränduritelt, kes on pigem avatud ja uudishimulikud inimesed kui professionaalsed ajakirjanikud.

Küll aga jätkame koostööd Eesti parimate fotograafidega, kes mitmeski mõttes kehastavad nii parimat reisijat kui ka parimat muljetajat – oma kannatlikkuse, tähelepanelikkuse, selektiivsuse ja esteetikaga. See ei tähenda aga, et me edaspidigi tänavalt sisse astujate tekste ja pilte ei avaldaks.

Iga kuu saame lisaks oma sõpradele hulga kaastöid võhivõrastelt inimestelt, kellest mõnestki kujuneb püsiautor. Kõigist muidugi mitte, sest jutustamisoskus inimesel kas on või mitte. Samuti ei mahu kuus korda aastas ilmuvasse ajakirja kõik ka ära, sest eestimaalane reisib ikka kole palju ning ajakirja paksus sõltub paratamatult kaubanduslikest teadaannetest ja edaspidi ka ostjatest-tellijatest.

Niisiis, leidke Estraveller oktoobrist leheriulitelt ja Estraveli kontoritest kaanehinna, aastatellimus tuleb tsipa odavam. Et asi õiglasem oleks, hakkab seni koos trükkimine kuga interneti jõudnud ajakiri ilmuma veebis väikese viivitusega. Estraveli truimad kunded leiavad ajakirja edaspidigi oma postkastist.

No ja loomulikult andke meile ikka teada, mida te Estravellerist arvate. Kõrvustõstmiseta heade lugude ja piinlikkuseta vigade eest ei tea me ju, mida korrata ja mida vältida.

Aitäh ette.

ALARI RAMMO

Erakvähk teeb kodu tühjaks jäänud teokarpi. Ohu ilmnedes poeb ta karpri varjule ja sulgeb ava sörgadega. Sel Indoneesias kohatud isendil on ukse sulgemiseks üks suur ja eriti hirmus sörg. Katsu sa vaid sisse tungida!

KAANEFOTO Margus Johanson

ESTraveller

Eesti reisiajakiri aastast 2000.
Ilmub veebruaris, aprillis, juunis, augustis, oktoobris ja detsembris.

VÄLJAANDJA Criteri VMG OÜ
SISU Alari Rammo, alari@criteri.ee
VORM Karl-Kristjan Nigesen
KEEL Katrin Kern
KAARDID Helle-Mai Pedastsaar
RISTSÕNA GH Press

REKLAAM Nordicom, 5666 7770
reklaam@nordicom.ee

TELLIMINE tellimine@criteri.ee
17 eurot aastaks

Trükk Printall, trükiarv 13 200

Väljaandja, toimetajate ja autorite vastutus piiratud. Väljaandja ei vastuta teenusepakkujate poolt tehtavate muudatuste eest sõiduplaanides, hindades jms. Ajakirjas ilmunud materjalide kasutamine on lubatud ainult täieliku viitega allikale.

Internetis www.issuu.com/estraveller

SINU LAPSE VÄÄRILISED GARDEROOBID

Spetsiaalselt koolilastele disainitud garderoobilahendused

Tank[®]

TÄISTEENINDUS:

konsultatsioon
möödistamine
transport
paigaldus
hooldus

Kõik tooted valmistatakse RÄTSEPATÖÖNA
Sinu antud mõtudest lähtuvalt.

SUNOREK / TANK SALONGID:

TALLINN Liivalaia 40, Mustamäe tee 5; **TARTU** Sõbra 54 (Turu Ärimaja); **PÄRNU** Pikk 11 (De Lange Ärikeskus);
VILJANDI Leola 53 (Home Gallery); **RAKVERE** Rakvere vald Tõrremäe (Põhjakeskus); **JÕHVI** Narva mnt 141A (Kaspar Keskus);
KURESSAARE Tallinna 30; **PROJEKTIMUÜK:** Pärnu mnt 130, Tallinn www.tankstudio.ee

Karl-Kristjan Nigesen

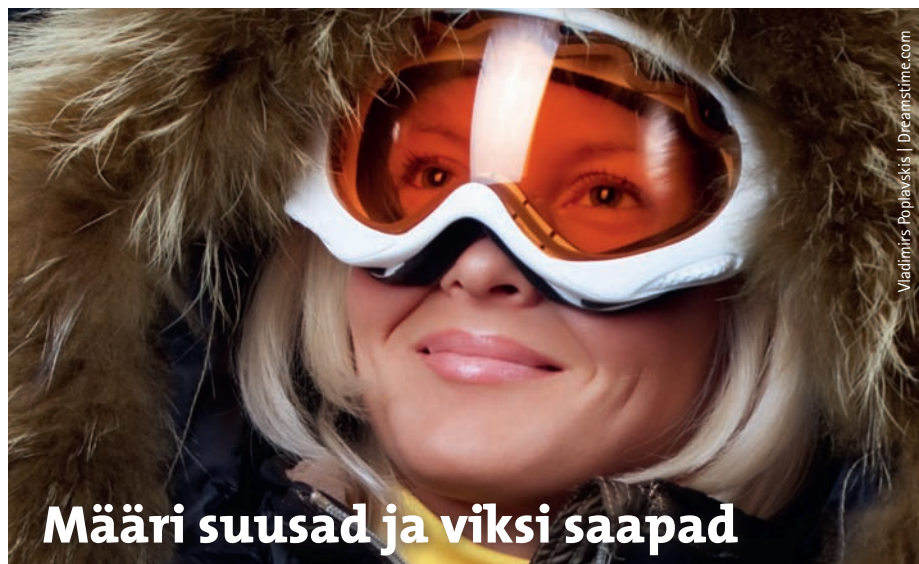
Viina degusteerimine Vihula mõisas

Ajalooline Vihula Mõisa viinavabrik asub 1830. aastatest pärit kolmekordses kivihoones Vesiveski ja külastuskeskuse vahetus läheduses.

Lisaks muuseumiväljapanekule viina ja piirituse valmistamise ajaloost Eestis ja Vihula mõisas leiab sealt sobiva ruumi degusteerimiseks ning koosolekute ja seminaride korraldamiseks.

Hoone restaureerimise järel tänava kevadel tuli mõis taas välja päris oma klassikalise viinaga, mis on kenasti saadaval stiilsetes 0,5 ja 0,2 l pudelites.

Vihula Mõisa Viina ja teistegi sortide – kokku kuni seitsme – degustatsioon tuleb ette tellida ning lisaks mekkimisele saab kuulda piirituse ja viina tootmise kui mõisa ühe olulisema sissetulekuallika lugu.

Vladimirs Poplavskis | Dreamstime.com

Määri suusad ja viksi saapad

Ajal, kui suvi on lõpusirgel ja igapäev püüab veel viimaseid päikesekiiri, tegelevad usinad suusahundid juba uue hooaja ettevalmistamisega. Tänavu leiab suusareiside valikust juba vanad head tuttavad, nagu Mayrhofen, Sölden, Morzine, Saalbach ja paljud teised, aga ka mitte nii tuntuid ja ehk uusigi kuurorte, nagu Schladming ja Kühtai Austrias,

Canazei ja Sestriere Itaalias ning Paradiski Prantsusmaal.

Alati on pildil eestlaste eelistatuid paigad pere- ja sõpruskonna puhkuseks lähiriikides – Himos ja Tahko Soomes ning Åre suusakeskus Rootsis.

Värskemad pakkumised leiad näiteks www.estravel.ee/suusareisid.

Visit Finland

Helsingi Läänesadamasse nüüd trammiga

Ühiskondliku transpordi uudised kipuvad viimasel ajal eranditult halvad olema, ent Helsingis pikendatud trammiliin nr 9 peaks meid üksnes rõõmustama. Päris Viru ringile see veel ei ulatu, küll aga Läänsatamasse, kus randuvad Tallinki ja Eckerö Line'i alused.

Tramm sõidab Jätkäsaari linnaosas asuva Läänsatamani Kaivokatult Kamppi, Ruoholahdenkatu ja Tyynenmerenkatu kaudu. Liinilt kaob ära Kaivokatu ja Kolmikulma vahele jäänud trammilõik, enam ei ole käigus bussiliinid 15A ja 15V ning Ruoholahdi metroojaamast sadamasse käinud buss. Trammile saab Kamppi, Rautatientori või Hakaniemi peatustes.

Aeroflotiga Moskvasse

Kõlab nagu midagi tavapärast, aga tegelikult pole Tallinnas paar aastakümnet Aerofloti lennukeid näha saanud. 28. oktoobrist lõpetab Venemaa suurim lennufirma koodijagamise Estonian Airiga ja hakkab ise igal hommikul Airbusidega Tallinna ja Šeremetjevo vahel lendama. Graafikusse jäävad ka 2–3 igapäevast Estonian Airi reisi samasse jaama ning Utairi igapäevane lend Vnukovo vahet. Kust kõik need reisijad võetakse, ei tea.

Moskva on õnneks ka hea ümberistumiseks, näiteks Aeroflotiga kolmandatesse riikidesse reisides (v.a Valgevene) pole vaja transiidiviisatki, kui lennujaamast ei lahku. Lisaks tekib Aeroflotiga suhteliselt soodne ühendus New Yorki, kusjuures pagasit võib jätkuvalt kaasa võtta 2x23 kg (Euroopa firmad küsivad teise kohvri eest 100 eurot ja enamgi ühel suunal).

Vahemere-kruisile mine sügisel

Piisab ühest hästi valitud kruisist Vahemerele, et kogeda korraka suurt osa meie tsivilisatsiooni ajaloost – Kreeka antiik ja armsad saared, Itaalia kultuuriväärtused ja köögikunst, Horvaatia dramaatiline rannajoon, Hispaania tulised road ... Seega pole ime, et Vahemeri on üks maailma kruisituristide lemmiksihtkohti. Türkiissinised veed ja pika ajalooga sadamad pakuvad ühe maagilise momendi teise järel ning kõike seda saadab pea garanteeritud soe päike.

Hispaania ja Itaalia kõrval viivad laevad ka ida poole, kus Euroopa kohtub Aasiaga – rahulikud Kreeka Rhodos ja Korfu või unine

Türgi kaluriküla Kusadasi, kust saab sõita uudistama Ephesost, üht 20. sajandi suurimat arheoloogilist avastust.

Nagu ikka, on luksuslikel ristluslaevadel olemas kõik vajalik ja peredele sobivad eriti hästi Royal Caribbeani kruisid lasteklubide ja paljude muude pisiperlele mõeldud tegevustega.

Septembris-oktoobris, kui siin kisub vihmaseks ja tuuliseks, on Vahemeri veel soe, päike sirab sügavkollaselt ja hinnadki on oluliselt madalamad.

Vaata lähemalt näiteks www.estravel.ee/vahemere-kruisid.

Sügisel otsereisiga Marokosse

Reisikorraldaja Aurinko alustab sügisest uue sihtkohaga Marokos: Agadiri lennatakse oktoobri lõpus ja novembri alguses. Riik kogub üha enam populaarsust nii kultuuri-, loodus- kui ka rannapuhkuse sihtkohana. Agadiri peetakse Maroko euroopalikemaks linnaks, mis ehitati üles turismi jaoks sobiva taristuga pärast 1960. aastal linna maatasa teinud maavärinat. Siit leiab pea kõik vajaliku ookeaniäärse puhkuse veetmiseks: hea tasemelised hotellid, kohvikute ja restoranidega täidetud rannapromenaadi, spaakeskused, ööklu-

bid, kasiinod, jahisadama ja golfiväljakud.

Agadirist on lihtne minna tutvuma ka eedama Marokoga – Lõuna- ja Kesk-Maroko ajaloolised linnad, mäed, kõrb ja oasid on kõik bussisõidu kaugusel. Tähelepanelik maksab olla neil, kes pole harjunud pealetükkivate kaupmeestega. Õnneks omandab ignoreerimis- või kauplemiskunsti üsna kergelt. Euroopalik kuuort, imeline liivarand võrtsitatuna rikka ajaloo ja põneva kultuuripärandiga teevad Marokost sel sügisel nõutud sihtkoha.

Christina71087 | Dreamstime.com

Riia

Ehkki Eestiski ei jõua iga jumala nädal toimuvatel festivalidel ja üritustel ära käia, tundub Riias ikka natuke rohkem toimuvat. Varemgi soovitatud suure gastronoomia-aasta sees jõuavad kiiremad lugejad veel septembri esimesel nädalal taskukohasema hinnaga Riia tipprestorane külastama. 16. septembril tähistab Palladium Riga oma esimest sünnipäeva glämrokipundi Scissor Sisters kontserdiga, kes siinkandis mujal üles ei astu. Kriitikud värvikate ökeste uut plaati ülemäära kiitnud pole, aga fännid sellest ju ei hooli ja neid juba jagub.

Veel kindlama peale minnakse välja 3. oktoobril, kui Arena Rigale tuuakse Simon Cowelli enda kokkupandud ooperilauljate kvartett II Divo. Varuge taskurätte ja ärge hingata unustage.

Lõpetuseks aga midagi hoopis teistsugust: 29. septembril teevad Läti parimad muusikud Riia Suurgildi kontserdisaalis kummarduse tänavu 75-aastaseks saanud Philip Glassile. Kes teab, küllap jumaldab, kes mitte, see ... võiks.

Stockholm

Ei tea kunagi, mida järjekordsel päevareisil Stockholmis peale hakata? Aga palun – sügiselgi on varuks hulk mõnetunniseid giidiga jalutuskäike. "Millenniumi" fännid saavad kõmpida nii giidi kui ka omapäi kaardiga Mikael Blomkvisti ja Lisbeth Salanderi jälgedes; kes rohkem sädelust otsib, võib tallata ABBA radadel. Järgmine kord hea meenutada, et siin majas Gamla stanis elasid siis Benny ja Frida. Kumbki tuur maksab sadakond Rootsi krooni ja nad toimuvad vaid mõnel päeval nädalas. Vaata lähemalt www.stadsmuseum.stockholm.se. Kui kumbki piisavalt müstiline ei tundu, võta hoopis tondituur vanalinnas mõne Stockholmi jürikuuske-
maa juhatusel – www.stockholmghostwalk.com.

Veidi realistlikumalt saab ajas tagasi rännata 29.–30. septembril Skanseni vabaõhumuuseumis toimuvale sügislaadal, mis elustab kõik olulised traditsioonid.

Kui imestate Stockholmis mõne ürituse toimumispaigana Friends Arenat nähes, siis jah, see on 27. oktoobril Solnas suure sõuga avatav Põhjala suurim staadion. Muuseum, tänavu kevadeni pidi suletava katusega ja 65 000 pealtvaatajat mahutav objekt kandma Swedbanki nime, kuid pank tegi lausa maailma mastaabis tavatu lükke ja annetas paarikümne miljoni euro eest ostetud nime hoopis koolikuisamisega võitlevale vabahendusele Friends. Pangahärrad leidsivad, et neil pole tõesti vaja veel rohkem Swedbanki nimega silte, vaid lastele turvalisemat elu. Tack, Wolf!

Anna Yu

Amsterdam

Iga aasta septembri teisel nädalavahetusel avanevad Amsterdams paljud uksed, mis muidu püsivad suletuna. Juba 25 aastat toimunud pärandipäeval käib nii 4000 ajaloolises hoones kokku ligi miljon huvilist ja seda üle kogu riigi. Paljus tänu Hollandile tähistatakse 90ndate algusest just sel ajal üle Euroopa muinsuskaitse nädalat, Hollandis on tänavuseks teemaks "Groen van Toen" ehk ... midagi rohelist, Eestis aga näiteks – oh üllatust – söda ja rahu. Vaata lähemalt www.openmonumentendag.nl.

Oktoobri keskel peetakse linnas maha järjekordne Amsterdam Dance Event, millest on kujunenud maailma suurim elektroonilise muusika üritus. Tegu pole üksnes festivaliga, kus sündmused hargnevad sähviva valgusega narkostes klubides, vaid muuhulgas asjalik erialaüritus, mille käigus toimub näiteks tõsine mitmepäevane konverents – pole ju valdkonda, mis arutlemata areneks. Mitu tuhat muusikatöösturit, tuhatkond esinejat, pool-sada toimumispaika ja kümned tuhanded külalised annavad ehk aimu ürituse haardest.

Tänavune Cannabis Cup toimub Amsterdams 21.–28. novembrini ja milles seal võisteldakse, kujutab ehk terasem lugeja juba ette. Vähem terased vaatavad www.cannabis-cup.com või siis hoopis www.tcsamsterdammarathon.nl.

B.A. Raja / ATCB

Kopenhaagen

Juba Kastrupi lennujaamas toimub septembris midagi – iga päev kella 11–20 tegutseb ajutine restoran, kus igal nädalal paneb üks (enamasti Michelinei tärnidega) staarkokk kokku uue ja peene Põhjala menüü. Pakkumine maksab 239 Taani krooni, mis teeb meie vanas rahas ühe Koidula. Kuuest kümneni hommikul saab ka Skandinaavia-pärast pruukosti ... olgu peale, 12 ja 20 euro eest. Lisaks omakandi kõõgile tutvustatakse ka muud juurdekuuluvat: serviis pärineb Royal Copenhagenilt, lauahõbe Georg Jensenilt ja klaasid littalalt. Otsi uut söögikohta nime alt CPH Nordic Dining terminalist 2. Põhjamaisest minimalismist ja veidratest kaladest tüdinud saavad septembri alguses tutvuda aga maailma köökidega, kes juba kolmandat aastat korras Kopenhaageni tänavale kolivad.

Uulitsail toimub veel paljutki kummalist – näiteks 6. septembril rallitakse võistu kontoritoolidega, 8. septembril toimub LGBT inimestele ja nende sõpradele mõeldud golfiturniir (ok, mitte uulitsal, vaid Hørsholmi golfiklubis). Ühe vikerkaarevärviga piirduakse juba 5. septembril, kui Taani tähistab oma lipu päeva. Mis on pärit teadagi, kust. Palju õnne kõigile.

Cullinaire_Saisonnier

Kaks tavapäratut vahuveini

Punamütsike

Kunagised idasakslased, ossid, vaatasid lõppenud olümpiat ilmselt mõningase kurbusega. Möödas on need ajad, mil Erich Honeckeri režiimi supersportlased töid koju medalinoosi, mis jäi (küllap viisakusest) alla vaid meie toonase kalli kodumaa omale. Oli, mida tähistada, ning vahuveini voolas ojadena.

Vein, mis selles pillerkaaris käiku lasti, oli Rotkäppchen, ehk siis eesti keeli Punamütsike. Kõigi tõeliste sotsialistide unistusteriik pudenes põrmuks ühes müüri ja eesriidega, ent Punamütsike elas selle õuduse üle. Mõni ime, ei suutnud tast ju kuri huntki jagu saada.

Tänaseks on Punamütsikese vahuveinide valik Saksamaa populaarseim ja tootja ise

nõnda võimas, et neelas alla isegi legendaarse Mummi saksamaise haru. See, muide, tekitas sahinaid-kahinaid kogu veinimaailmas.

Rotkäppcheni valikus leidub vahuveine igas kuivuseastmes – *mild* (magusaim), *halbtrocken* (poolkuiv, see tõeline legend), *trocken* (kuiv), *rosé trocken* (roosa ja kuiv, aga puuviljane), *rubin halbtrocken* (poolmagus punane) ning *alkoholfrei* (sportlastele).

Minu röömuks on olnud maitsta legendaarseimat, ehk siis *halbtrocken*'it. Kerge puuviljamagususega vahuvein, mida pimetestis võiks ehk peaaegu *prosecco*'ks pidada. Ei ole just meeletu maitseelamus, ent võimaldab manada silme ette pildikese Ida-Saksamaa idüllist.

Inglise roos

Aga nüüd midagi päris olümpiakeskkonnast. Võiks ju arvata, et Briti kliima on vastik ja viinamarjade kasvatamiseks kõlbmatu, aga tegelikult on ta siiski vaid lihtsalt vastik. Viinamarjad kasvavad küll ja vähemasti sellises kvaliteedis, et suurepärase vahuveini valmistamine pole probleem.

Üllatuse ja ootamatu teadmise headest Briti vahuveinidest pakkus varakevadisel Helsingi veinimesil Chapel Down Winery, mis pesitseb Kentis – piirkonnas, mida kutsutakse Garden of Englandiks (Inglismaa aiaks). Lõuna-Inglismaa geoloogia ja mullad on pea identsed vahuveini kuldala Champagne'i omadega Prantsusmaal ning osavad viinamarjakasvatajad ja õnoloogid suudavad siit välja manada viinamarjad ning neist omakorda jooגי, mis ei jää sugugi alla peentele šampanjadele. Enamgi veel, suurest osast šampanjadest on Chapel Downi toodang kindlasti parem.

Aga kas sellest headusest piisab ka tõelisele mullisõbrale? Eksklusiivne keerukamate tingimustest saadud toodang on hinna/kvaliteedi suhtes ehk natuke miinuspoolel? Pigem siiski plussis. Tootja kodulehel varieeruvad kuuse kasti hinnad 99st 135 naelani.

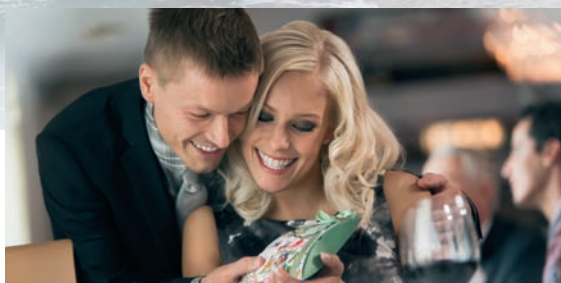
Üks jook (ja muide valiku soodsamas otsas) väärib kindlasti kestvaid ovatsioone – English Rose. Jah, *rose* (ingl roos), mitte *rosé* (pr roosa). Värviilt tavalisest *rosé*st heledam ja maitset

palju leebem, vähem puuviljasust-marjasust, ent siiski mitte nii nii puritaanlik nagu kuiv šampanja. Originaalne ja põnev suvejook ning hinnaga napilt alla 20 naela. Soovitame.

Soojalt soovitaks ka Helsingi veinimesi, mis tuleval aastal leiab aset 19.–21. märtsini. Tegu on võrdlemisi kammerliku üritusega, mis pakub siiski alati mõne meelilendava üllatuse. Tänavu olid selliseks lisaks eelmainitud Briti vahuveinidele ka suurepäraseid olümpiamängude sünnimaa Kreeka veinid.

Tere tulemast Viking Line'i maailma!

- Alati parimad pakkumised:
- Päevakruisid
- Autopaketid
- Liinireisid
- Hotellipaketid

Avatud uus müügiesindus otse Tallinna südalinnas, aadressil Hobujaama 4.
Info ja broneerimine telefonil 1719 või booking.estonia@vikingline.com

VIKING LINE

www.vikingline.ee

Soojale maale sukelduma

Eesti sukeldumishuviliste enim külastatud soojadeks veteks on saanud Punase mere kristallselged sügavused – lühikese lennusõidu ja suhteliselt taskukohaste hindade tõttu on Egiptus koolitusprogrammi vaat et kohustuslik osa.

Kui varem olid Punane meri ja Egiptus kindla peale minek, siis nüüd on keeruline poliitiline olukord ja riffide halb seisund sundinud Neptunuse kuningriigi kumardajaid otsima uusi sihtkohti. Värvikirevuse ja liigirikkuse otsijatele jääb Vahemeri tõenäoliselt lahjaks, sama on Kanaaride ja Roheneemesaartega. Kariibid ja Lõunamere piirkond on jällegi liiga kauged või kallid. Sinna vahepeale platseerub aga kenasti Kagu-Aasia, kus minu soovitude edetabelisse kuuluvad Indoneesia ja Filipiinid. Viimatinimetatu on paljud Eesti sukeldujad enda jaoks avastanud just viimase paari aasta jooksul ja ma ei imesta, et nad sinna üha uuesti ja uuesti tagasi minna tahavad.

Fotol on vaid üks näide sealsest veealusest maailmast – okkalist merihobukest (*Hippocampus hystrix*), kes kasvab kuni 17 sentimeetri pikkuseks, ei leia mitte ainult Dauini piirkonnast, kus pilt on tehtud, vaid see imepärane kala on levinud üle kogu Kagu-Aasia.

KAIDO HAAGEN

Tekst ja pildid **KAIDO HAAGEN**

*Kaido Haagen astus sammukese lähemale üheksa-
ametilise Hunt Kriimsilma staatusele ning asetus
seekord ämmaemanda või siis täpsemalt ämmaisan-
da rolli. Sünnitusabi ei saanud siiski mitte väikesed
inimlapsed, vaid sootuks ebaharilikumad olendid
– merikilpkonnad.*

Kilpkonnad volunturistile*

Jah, just nimelt! Aga mitte söögilauale, vaid elu lõpuni hingesoppidesse uitama. Et see nii läheb, selles pole mingit kahtlust. Heaks näiteks on JC juhtum.

2007. aastal läks loodusfilmide tegija Jacquie Cozens Roheneemesaartele, et vändata film sealsetest kilpkonnadest. Piirkond on merikilpkonnade (*Caretta caretta*) tähtsuselt kolmas pesitsusala maailmas ja seetõttu on seal küllalt lihtne nende eluolu jälgida. Kuna Jacquie on inimene, kes läheb oma teemadesse süvitsi ja teeb ettevõetud asju alati südamega (muuseas sai tema film "Hallhülged – elu noateral" 2006. aastal auhinnatud ka Matsalu loodusfilmide festivalil), siis ei saanud ta aga niisama pealt vaadata seda, mis toimus Sali liivastel randadel ööpimeduse varjus.

NÄHES, KUI PALJUD KILPKONNAD HUKKUVAD OTSELT JA KAUSSELT INIMESE KÄE LÄBI, otsustas ta nende imeliste loomade kaitseks midagi ette võtta. Koos Juan Blancoga asutas ta SOS Tartarugase, mis on kasvanud keskuseks, kus ei tegeleta ainult kilpkonnade kaitsmisega Salil, vaid ka paljude teiste keskkonnaprobleemidega. Kuna riik nende tegevust ei toeta, siis üheks võimaluseks oma eesmärgi saavutada on vabatahtlike kaasamine.

Volunturisti ülesanneteks Salil on peamiselt pesitsusrandadel patrullimine, ranna koristamine ja vajadusel kilpkonnamunade korjamine haudejaama viimiseks. Lisaks veel turistide kantseldamine kilpkonnaretkedel ja lastele loodusariduslike ürituste korraldamine.

INIMESED, KES SOOVIVAD KILPKONNAPROJEKTILE ÕLA ALLA PANNA, võivad valida endale sobiva perioodi ühest päevast kuni terve hooajani vastavalt

Sellelt paradiislikult ookeanirannalt saab igal aastal alguse sadade merikilpkonnade elutee. Need vähesed emased, kes pärast paarikümnet aastat on suutnud ellu jääda, pöörduvad iga paari kolme aasta järel siia tagasi.

oma ja keskuse võimalustele. Kuna huvilisi on palju, siis tasub järgmiseks hooajaks koha saamiseks avaldus juba praegu teele saata. Lisainfo otsimist saab alustada veebilehelt www.turtlesos.org

MERIKILPKONN ON KANTUD PUNASESSE RAAMATUSESSE ERITI OHUSTATUD LIIGINA ehk iga üksik isend on liigi säilimise seisukohalt oluline. Kuigi Roheneemesaarte vetes võib kohata viit liiki, siis kaldaliiva munele tulevad ainult merikilpkonnad. Juunist novembrini tulevad emased kilpkonnad öösiti kaldale, kaevavad loibadega umbes poole meetri sügavuse augu ja munevad sinna sadakond muna. Umbes 80 päeva pärast kooruvad munadest väiksed kilpkonnad, kes peavad ennast läbi liiva maapinnale kaevama, et siis ööpimeduse varjus ohutult mereni roomata. Huvitaval kombel sõltub tulevase kilpkonna sugu sellest, milline on olnud pesa temperatuur haudumise ajal. Kui koorub emane, ja tal õnnestub elada paarikümne aasta vanuseks, siis tuleb ta täpselt samasse kohta tagasi, et panna alus uuele eluringile. Isastel seevastu tuleb aga kõik oma ülejäänud elupäevad veeta vesises keskkonnas.

MINA SAIN KÄE VALGEKS, ST KILPKONNASEKS, kahel päeval rannast haudumisaja ületanud pesakondi otsides. Tundes peos selle äsja koorunud, paarikümnegrammise kilpkonnahakatisse tillukeste loibade ürgjõudu, on raske endale mitte anda lubadust tulla tagasi, et teha veel midagi nende imepärase olendite heaks.

Äsja koorunud kilpkonnapoegi ei tohi kohe vette viia, vaid nad peavad ise mereni roomama, et lihased enne jahedas vees ujumist soojaks saada.

* **VOLUNTURISM** on reisisistiil, milles ühendatakse töö vabatahtlikuna ja reisimine (ingl: *volunteer+tourism*). Paraku juhtub üsna sageli, et volunturismis nähakse lihtsalt üht uut teenimisvõimalust ja kogu algne idee pööratakse lihtlabaselt rahaks. Seetõttu ongi äärmiselt oluline enne sellise puhkamisvõimaluse valimist uurida korraldaja tausta ja asi endale korralikult selgeks teha.

THE DELIGHTS OF TURKEY

Globally Yours

Ephesus

Antalya

Cappadocia

Pamukkale

Tekst **MARI-LIIS RÜÜTSALU**

Istanbuli vahepeatu

ehk lennufirma üllatab

Mari-Liis Rüütsalu sattus suve alguses pooljuhuslikult Bangkoki, kuhu teda sõidutas Türgi rahvuslik lennukompanii Turkish Airlines, mille pileteid on siin kõikvõimalikesse suundadesse päris heade hindadega juba mõnda aega pakutud, ent millega tal endal veel lennukogemust polnud.

Üllatus tabas juba aasta parimaks lennufirmaks valitud Turkishi Riia-Istanbuli suunal, kus lennukisse sisenedes tabas silm hallpunases interjööris personaalseid ekraane korraliku meelelahutuskavaga. Ja seda vaid kolmetunnisel lennul – kõik ei paku ekraani ka üle ookeani lennates. Ega see nüüd teab mis suur ime ei ole, aga lennureisijale on väärtuslik kõik, mis aitab kõrgel õhus mõnusalt aega veeta. Teise üllatuse valmistab kvaliteetne toit ja ka näiteks pearoa menüüst valimise võimalus. Sedagi olen kohanud siiani vaid pikkadel lendudel ja tihtipeale sealgi mitte.

MÄRGATA TASUB KA MAAPEALSET TEGEVUST, mida Turkish Airlines pakub oma klientidele tasuta. Just, tasuta. Istanbuli transiitklientidel on näiteks võimalus minna pikema vahepeatuse puhul korralikule ühepäevasele ekskursioonile, mille juurde kuulub veel kaks toidukorda. Ärme siinkohal kingitud hobuse suhu vaata – saab söönuks küll, ja veel suhteliselt türgipäraselt.

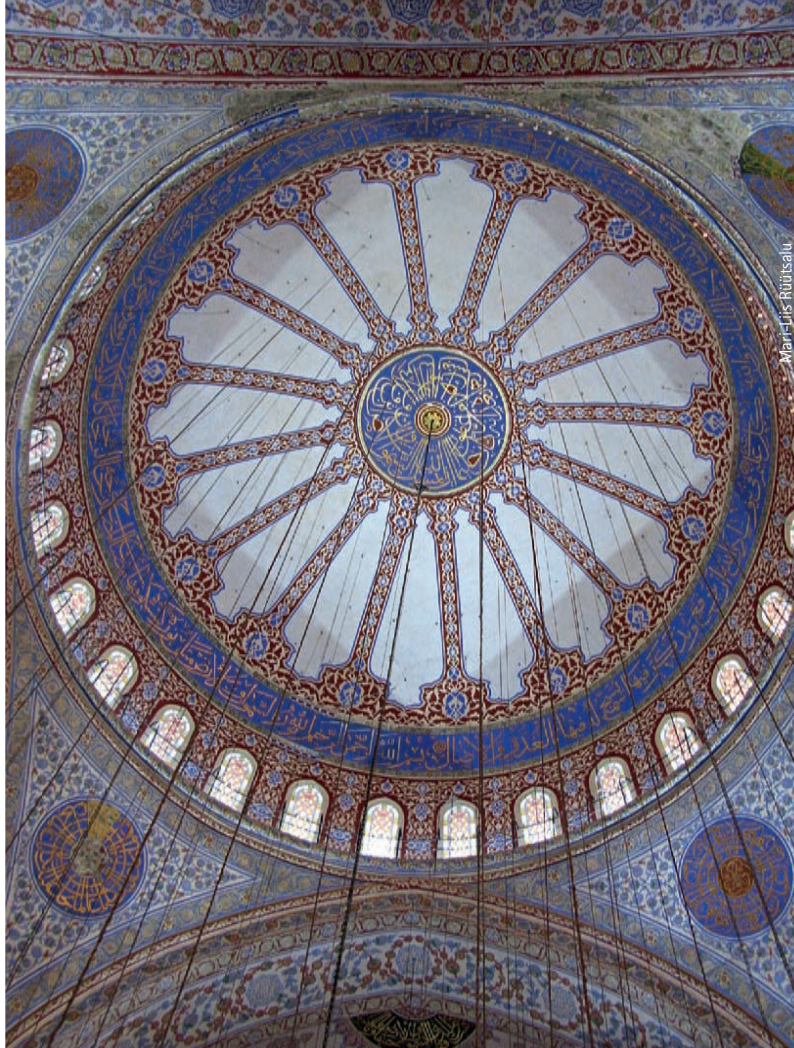
Soovitan seda võimalust kõigile, kes satuvad sõitma Turkish Airlinesiga pikamaalende, sest näinud vaimustavat Istanbuli ka vaid ühel päeval, leiate kindlasti põhjuse see pikemalt oma järgmistesse reiskavadesse lisada. Öiselt Bangkoki lennult

saabununa tuli end küll üheksatunniseks linnaekskursiooniks kõvasti motiveerida, nii et pigem tasuks seda võimalust kasutada reisi alguses või koos ööbimisega.

KÕIGE VAHVAM JA EHK KA KASULIKUM oli, et kõikidesse peamistesse vaatamisväärsustesse pääses sisse tasuta ja mis veel tähtsam – meeleus järjekorras seismata. Meid oli õnnistatud ka usumatult kena ilmaga, kus päike polnud tappev ning taevas tiirelnud mõnusad vahupilved lisasid romantilisi nüansse fotodele ja meeleolule. Buss startis otse lennujaama eest ning meie grupp oli päris rahvusvaheline – nii Lõuna-Aafrika Vabariigist Prantsusmaale teel olijaid kui ka turiste Jaapanist USA-ni.

EKSKURSION VIIB KÕIGI PEAMISTE VAATAMISVÄÄRSUSTE JUURDE, mis asuvad õnneks suhteliselt lähestikku, ja jõudnud Istanbuli ajaloolisse linnaossa, käidki vaid suu lahti ja ammutad kogu seda ilu ja ajalugu endasse.

Kunagi basiilika, siis mošee ja nüüd muuseumina tegutsev Hagia Sophia on

üks külastatuid muuseumi maailmas ja ma saan ka aru, miks – Bütsantsi arhitektuuri kuulsaimas, mosaiikidega kaetud mälestusmärgis kohtuvad lääne ja ida kultuur.

ERINEVALT HAGIA SOPHIAS võivad naiterahvad lähedal asuvasse Sinisesse mošeesse siseneda vaid kaetud pea, õlgade ja jalgadega. Õnneks varustatakse külatajaid vajalike rätikute ja kangastega ka uksele. Me ei sattunud sinna palveajal, kuid sellegipoolest pakkus Sinine mošee palju vaatamisväärsust – seinad ja laed on ohtlalt kaunistatud plaatide ja maalingutega, mille värvidemängule lisavad veelgi hõrkust imeilusad vitraažaknad. Kompleksi kuuluvad ka kuus minaretti ja avarad siseõued ning kes seni on piirdunud vaid kristlike pühakodadega, saavad Sinisest mošeesest kindlasti omaette elamuse.

SAMAST KANDIST LEIAB KA BASILIKA TSIS-TERNID, mis mõjuvad kuumal suvepäeval kui kummaline külaskäik veelusesse maailma. Maa alla jõudes võtab teid vastu kergelt kummituslik jahedus ja

ebamaine vaatepilt veepinnal peegeldu- vatest sammastest. Justkui astuks kuskile paralleelmaailma – väga müstiline kogemus. Kuna maa all on suhteliselt pime, siis tundub, nagu viibiksid seal üksi koos mustjalt peegelduva vee ja hiiglaslike sammastega. Kui äsjasest kogemusest veidi tardununa maapinnale naased, kolistab lõbusalt mööda värviline moodne tramm. Väga sürrealistlik kogemus!

AJALOOSES ISTANBULIS SEIGELDES SAADAB SIND TÄNAVATEL VANA HEA TÜRGIPÄRANE KAUPLEMINE. Pakutakse nii süüa, juua, suveniire kui riideid – ole vaid mees ja oska ei öelda. Kõigele muidugi mitte – närida tänavanurgal grillitud maisitõlvikut ja ammutada samal ajal piltpostkaartlike vaateid päikeses küütlevale Hagia Sophiale on omaette mõnu.

Samal päeval jõudsimme kenasti veel ka Grand Bazaarile. Giidiks olev tütarlaps (väga viisakalt väljendudes) viis meid Turkish Delighte ostma küll sellesse putkasse, kus hinnad oluliselt kõrgemad kui paar vahet edasi. Grand Bazaar on ikka päris suur ja kui kavatsed

lisaks läbimarssimisele veel midagi osta, võid plaanitud aja kahega korrutada. Kui mitte kolmega. Ja kui ka miskit ei osta, saab teha kõvasti meeolukaid fotosid.

Pärast ekskursiooni lõppu jäi veel aega võtta ette üks taksosõit Taximi piirkonda, kus ostlesime päris mitu tundi. Teenindust ei maksa sealt oodata nagu ikka suurlinnades, või sattusin just mina nii ebaviisakate kogemuste otsa. Või mängis oma osa, et olime tagasiteel Taist – naeratuste maalt. Taksosõidud ostlemispiirkonna ja ajaloolise linnaosa vahel ei ole üle mõistuse kallid ja samasse hinnaklassi jääb ka sõit lennujaama, mäletamist mööda alla 20 euro.

LÕPETUSEKS VÕIB ÖELDA, ET IGATI VÄÄRT LENNUFIRMA see Turkish Airlines. Söödab korralikult, meelt lahutab korralikult, teenindab viisakalt ja lõpuks viib veel ka tasuta ekskursioonile. Seega, kui valite järgmist pikamaalendu, siis võtke kaalumisele. Ja Istanbuli soovin ka kindlasti minna. Nii erinev kuurordipiirkondadest ja kindlasti üks enim külastatav väärt metropole Euroopas.

1

2

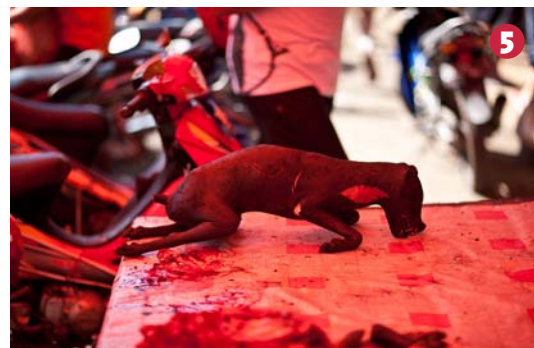

3

MARGUS JOHANSON pildistas, **KARL-KRISTJAN NIGESSEN** pani kirja kaadritaguse

Fotograaf Margus Johanson puhkab vahel, aga kaamerat käest ei pane. Reisipilte näitab ta enamasti vaid tuttavatele ning seda põnevam on siin tema muljetest osa saada ja kogemusi ammutada.

Pildista Indoneesiat!

1 Märka peidetut

See pisike kandlane, kes nunnumeetri kohe põhja vajutab, pesitseb Sulawesil ning on punases raamatus märgitud ohustatud liigiks. Oli teine end puuõõnde sättinud ning foto tegemine oligi ainus võimalus teda lähemalt uudistada. Seda juba fotoka ekraanilt ja suuredusega.

2 Üks hetk

See säriaeg kiireks ning püüa kinni see hetk, kus su reisikaaslane veest rõõmu tunneb. Saad mälestuseks kaamerasse püütud vaimustuse soojast lõunamaast.

3 Ikka mustrid

Peaagu graafiline leht. Indoneeslaste jaoks ehk tavaline puupind, aga meie puud selliseid mustreid ei paku. Tee sellest kaadrist kodumaal fotosuurendus, raami ära ning kunst ongi sündinud.

4 Liiklusvahendid

Ühed põnevaimad reisipildid on enamasti need, mis kujutavad liiklusvahendeid: eripäraseid paa-te, tsikleid, autosid ja neid opereerivaid isikuid. See kultuur räägib ka meestega.

5 Ka kole on muljetavaldav

Jah, nad söövad seal koeri. Poolelusal koeral leek-lambiga karv maha ning seejärel nahk üle kõrva-de ja võib toitu hakata valmistama. Ei ole reisi kauneim pilt, aga on üks enim kommenteeritud su albumis. Muide, nad söövad ka nahkhiiri!

6 Jäädvusta omet

See siin ei ole fotokunst, ei pretendeerigi sellele, on hoopis puhas olme. Juuksuritöökoda tänaval, samas kõrval putitatakse mootorrattaid. Tegelikult on inimeste igapäevane elu pildivaatajale enamasti tunduvalt huvitavam kui tuhandeid kordi piltidelt nähtud turismiobjekt.

Foto

7 Märka koduloomi

Nad on kaugemel maadel hoopis teist nägu kui meil. Lisaks saad esitada kodus tuttavatele linna- lastele küsimuse, kas pildil on kukk või kana.

8 Halb ilm on ilus

Kui vihma sajab, siis tuleb enamasti paigal istuda. Sisusta see aeg näiteks vihmajärgu suursugususe kinnipüüdmisega. Varsti tuleb päike ka välja.

9 Hirmus (huvitav)

"Appi toas on sisalik!" või hoopis: "Jee, geko!". Tuleta meelde kuldsed õpetussõnad "*greed is good*", taha paremat pilti ning oota, kuni loomake sulle poseerib. Pildil olev isend ronis lahkelt lambi- kuplisse ning lavastas efektse varjuteatri.

Margus Johanson on nõutud reklaamifotograaf, kes on sina peal ka loodusega. Reisifotograaf on ta mõnevõrra vähem, eriti peale õnnetut sukeldumisreisi, kus ta uskumatu summa eest fototehnikat ära uputas.

PENTAX

A RICOH COMPANY

ROCCO

TORMIKINDEL KORPUS // 16MP SENSOR // STABILISAATOR // FULL-HD VIDEO

vaata lähemalt ► www.pentax.ee

Hind alates 749€, www.photopoint.ee

PHOTOPOINT
ÜLEMISTE KESKUS
Tallinn, Suur-Sõjamäe 4
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT
KRISTIINE KESKUS
Tallinn, Endla 45
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT
ROCCA AL MARE
Tallinn, Paldiski mnt 102
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT
TARTU KAUBAMAJA
Tartu, Riia 1
Avatud E-L 9-21, P 10-19

PHOTOPOINT
LÖUNAKESKUS
Tartu, Ringtee 75
Avatud E-P 10-21

PHOTOPOINT
EEDEN
Tartu, Kalda tee 1c
Avatud E-P 9-21

Belén

urbaniseerunud hõljum Amazonases

Nagu mujal maailmas, tulevad ka Peruu Amazonases paljud inimesed maalt ja metsast linna, lootes leida tööd, haridust ja paremat elu. Kuna raha napib, jõuavad paljud neist esimesena just Beléni, kõige vaesemasse ja suuremasse agulisse Iquitoses – maailma suurimas linnas, kuhu ei vii mitte ühtegi maismaateed.

Tekst **IVO TŠETÖRKIN**, pildid **KAUPO KIKKAS**

Vesi tõuseb ja langeb igal aastal mitu meetrit. Ujutuste ajal tõusevad parved pinnale, kaldaäärsemad elanikud kolivad alumistelt korrustelt ülemistele.

Ujuma õpitakse enne kui käima, kuid naabri juurde saab ka kuiva jalaga.

Kuiva maad on vähe ja pool aastat on terve linnaosa Amazonase jõe korrapärase tõusu tõttu mitmemeetrise vee all. Või õigem oleks öelda vee peal, sest enamik maju on ehitatud balsapuust parvedele, mis vee taktis tõusevad ja langevad – suurvee ajal ujuvad ning kuival ajal vajuvad vastu maad. Tänavate kõige tagumisse tühja serva elamise ülesseadmine ei maksa midagi. Keegi ei keela sul oma kodukülas valmistatud balsaparvega, banaanikoorem peal, alla linna parvetada ning siis selle peale maja ehitada.

Haagi vaid oma parvemaja naabri oma külge ja kui soovid, vea sisse ka elektrijuhtmed. Sellistest ridadest moodustuvad tänavad ja terved kvartalid. Teinekord pääseb mõni maja ka lahti – nägin kord oma kohalikus mõistes küll veidi popimas linnaosas asuva üürikorterit rõdult, kuidas kahekorruselise maja torni ajal suure hooga allatuult ja -voolu mööda tuiskas.

BELÉNI UJUVATE MAJADE VAHEL KANUUGA RINGI SÕITES võib näha inimesi tundide kaupa nagu saarmaid kaelast saadik vees istumas ja juttu rääkimas. Kõrge vesi teeb elu mugavaks – kala püüda ja pesu pesta saab otse koduukse ees. Muidugi õiendatakse sinna sisse üle serva ka kõik ihuhädad, kuid jõevool viib kogu mustuse minema – ujutuste ajal on Belén ütlemata puhas, mida aga kahjuks ei saa öelda siis, kui linn kuival on. Kõige võikam pilt avaneb õhtupoolikul Beléni turul pä-

rast kauplejate lahkumist, kui tänavatele visatud leitsakus auravate kalajäänuste üle võtavad võimust suured ja uskumatult nahaalsed raisakullid.

SEESAMA TURG, MIS MOODUSTAB ARVESTATAVA OSA NII MAA- KUI VEEPEALSEST BELÉNIST, on päeval ka kogu Iquitose tuiksooni – siitkaudu liiguvad kaubad linna sisse ja siit välja. Nii puutüvekanuudes kui ka suurematel laevadel jõuavad varajastel hommikutundidel turule kõikvõimalikud saadused, mida mets pakub – avokaadod ja banaanid, magusad ananassid ja kibedad nõiarohud. Samuti kalad ja loomad, kellest paljud on tegelikult kaitse all: Iquitosel armastatakse väga süüa väikeseid alligaatorilaadseid kaimaneid, aga ka näiteks suured kilpkonnad ja nende munad on delikaatsed. Suur äri käib elusloomadega – haruldased roomajad, linnud ja imetajad jõuavad siit vahendajate kaudu paljudesse maailma nurkadesse.

Nii mõnigi turist aga ostab teinekord halsusest turult looma, et see siis otse mõnesse mittetulundusühingute rajatud varjupaika viia, andmata endale aru, et tema just selline käitumine vaesekese metsast välja tõigi. Ta näeb Beléni turul nälgunud ahvipoissi jalga sööbinud nõõri otsas visklemas ja süda läheb härdaks. Kuid ega see mees, kes oma lastele söögi lauapaneke nimel metsast otseloti või viiemeetrise anakonda kinni püüab, ei ole süüdi. Kus nõudlust, seal ka pakkumist, ning seni, kuni lääne inimesed eksotiilisi

loomi kokku ostavad, olgu see siis söögiks, riideks või varjupaika viimiseks, leidub alati ka toiduahela teises otsas see, kes talle selle looma metsast välja püüab ja tema naha elusalt või surnult turule viib.

Veetaseme kõikumise tõttu ei ole linna võimalik teha korralikke sadamakaisid. Paljud tehingud leiavad aset juba otse paatides, kuid kõik, mis maale peab jõudma, tuleb tassida mööda majadevahelisi laudteid ning kaldast üles seljas või pea peal. Väärspuit ja toidukraam liigub metsast linna, teises

Suur äri käib elusloomadega – haruldased roomajad, linnud ja imetajad jõuavad siit vahendajate kaudu paljudesse maailma nurkadesse.

suunas aga läheb miskipärast peamiselt kastide kaupa gaseeritud limonaade, millest metsarahvas on õppinud sama ebatervelt lugu pidama kui läänemaailm, ning koos plastmassist plätude ja odavate jalgpallisärkidega on metsa poole tassitav kaup ebaõiglaselt ühekülgne võrreldes sellega, mida sealt vastu saadakse.

SEL SUVEL TABAS AMAZONASE JÕGIKONDA SUUR ÜLEUJUTUS. Kuigi vesi tõuseb ja langeb igal aastal kuni üheksa meetrit, tõusis ta seekord pea kaks

We go to extremes

MIKROFIIBER REISIRÄTIK

Kiirelt kuivav ja suurepärase imamisomadustega antibakteriaalne rätik on asendamatu igas reisipakis. Kahesüsteemne rätikott võimaldab rätik ka liikvel olles kuivada ning teisalt pakkudes võimalust ka niisket rätiki reisikotti mahutada ilma, et teised asjad niiskust saaksid. Saadaval 5 eri suuruses.

62x60cm € 11.90
62x80cm € 15.90
80x124 cm € 19.90
100x124cm € 25.90
120x124cm € 29.90

SELJAKOTT ENDURANCE

Mahukas, 40-liitrine seljakott, millel on esipaneelil ja külgedel läbivalt molleribad reisiks vajaliku kinnitamiseks. Kotti põhjal on aasad varustuse kinnitamiseks. Kotti on 2 küljetaskut, 1 tasku lakaosas, salatasku ning koti põhjataskest leiab vihmakatte. Kotti seljapaneelid tagavad hea hingatavuse ning kandmismugavuse. Õlarihmad on polsterdustega ning 3 reguleerimisvõimalusega. „Käed vabad“ joogisüsteemivalmidus. Kinnituskummid esipaneelil. Mõõdud: 48x32x22cm
Kaal: 1,2kg

€ 74.90

TRAVELPAK EXTREME

Mugavalt väikeseks kompressitav magamiskott, millel on integreeritud sääsevõrk. Kookontüüpi magamiskott, mille alaosa on piisavalt ruumikas. Travelpak Extreme on 2-aastaja magamiskott, mis sobib kasutamiseks suve lõpuni - pakkudes magamismugavust temperatuurini 2C/extr. -3C. Magamiskoti täidisena on kasutatud õhukest, ülimalt kerget Travelsoft materjali. Sisevoodrina kasutatud Paratex on väga kerge, tuulekindel ning vetthülgav materjal, mis on hingav, juhtides magamiskotist niiskuse. MicroDiamond Ripstop pakub pealsena kergust ja veehülgavust. Magamiskott on töödeldud Paratex tehnoloogiaga, andes magamiskotile antibakteriaalse kaitse. Pikkus: 220cm
Übermõõt rinnalt: 150cm

€ 54.90

Igale seljakotti või magamiskotti ostjale meie poolt kingituseks Snugpak 500ml joogipudel väärtusega € 7.90. Pakkumine kehtib 30. septembrini 2012.a.

Gladius Tallinn -Tartu mnt 73 (bussijaama ristmik)

Avatud esmaspäevast-reedeni: 10:00-18:00

Telefon: 525 6147

e-pood: gladius.ee

Mugava seiklemise tagab Sulle parim varustus Gladiusest.

Militaar-, jahti- ja matkavarustus

Beléni turule tulevad igal hommikul kokku tuhanded müüjad, aktiivne kauplemine käib nii maal kui ka veel peal.

meetrit kõrgemale, kui ta seda kunagi teinud on. Neli aastakümnet, mil veetas ametlikult mõõdetud on, ei ole vesi kunagi nii kõrge olnud ning ka kõige vanemad mehed ja naised ei mäleta oma eluajal sellist uputust. Parverahval pole sellest suurt lugu, kuid kaldaäärsemad elanikud, kes oma maja kõrgetele vaiadele on ehitanud, peavad kolima ülemistele korrustele või lae alla. Üle saja tuhande inimese elu on liigkõrge veetaseme tõttu ühel või teisel viisil mõjutatud.

PERUU RIIK ON, NAGU TALLE KOMBES, ASUNUD RAHVAST ABISTAMA EELKÕIGE LOOSUNGITEGA: “Rahvas, rõõmustage, sest pealinnast on saadetud kohale 15 tonni humanitaarabi”. See teeb ju tervelt 150 grammi iga abivajaja kohta! Külades majakatustel ning kiiruga tehtud parvedel elavatel inimestel on selle üle kindlasti tohutult hea meel. Lisaks ilmuvad juba ka kohalikus lehes uudised, kuidas sedagi abi on asunud kõrvaldama ja raha eest müüma.

Ühtlasi on aktiviseerunud rohked oportunistlikud mittetulundusühingud, kes koguvad samuti abivajajatele toimetamiseks kaupa ja varustust. Kuid nende loosungite ja murest nõretavate veebisaitide peamine deviis on, et kui teil just kogemata ei ole meile siia tuua hunnikut tekke, madratseid, ravimeid ja mida kõike veel, saatke raha. Ei Belénis

ega ka ümberkaudsetes küldes hakka aga kuidagi silma, et keegi mingit kaupa tooks või kuidagi inimesi abistaks. Mida siin soojas ja märjas nõutud tekkide ja madratsitega peale hakata, kui enamik inimesi elab tупpa riputatud võrkkiiges, jääb samuti veidi mõistmatuks.

LINN NAGU HINGAKS KOOS JÕE TÕUSU JA LANGUSEGA LOODUSE TAKTIS, kuid inimesed hõljuvad pigem kusagil vahepeal: metsaga on isiklik side katkenud, samas linnamugavused jäävad ikkagi kaugeks ja kättesaamatuks – kahjuks ei leia enamik siit paabelist loodetud tööd ega haridust.

Mõnesendine suhkruroopuskar on ujuvates baarides väga populaarne, ka prostitutsioon ei ole võõras ning muidu oma isoleerituse tõttu võrdlemisi turvalises linnas on just Belén see piirkond, kus peale pimeduse tulekut tasub võõral ettevaatlik olla.

Päeval aga on siin kõik võrdsed, inimesed on hoolimata vaesusest elavad ja rõõmsad ning turul ei tule mitte kellelgi pähe üksiku harva turisti käest küsida kõrgemat hinda, kui kohalik maksab. Ja muidugi on visuaalselt tegemist äraütlemata fotogeenilise paigaga, mis kahjuks paljudel Peruu Amazonast ja Iquitost külastavatel inimestel teenimatult kahe silma vahele jääb.

camel
active

PHEWATA
POKHARA
NEPAL

Lake

UUS KOLLEKTSIOON ON JUBA KAUPLUSTES

Endla 45, Tallinn Kristiine Suur-Sõjamäe 4, Tallinn Ülemiste Paldiski mnt.102, Tallinn Rocco al Mare Turu 2, Tartu Toasaku

MENSWEAR | SHOES | WATCHES | ACCESSORIES
LEATHERWEAR | BAGS | GLASSES | UNDERWEAR

WWW.CAMELACTIVE.DE

Chiara Luna Truuverk on üks sadakonnast Sandhamni püsielanikust, kes ise kiirel suvel tegelikult haruharva randa jõuavad. Saarel peavad kõik kümmed ametid, et tööd tehtud saaks – aiakujundajaks õppinud Chiara on sellele ametile lisaks veel ka kasvataja saare viie lapsega lasteaias ja peagi ka Sandhamni esimene joogaõpetaja.

Iga päev on parim päev

Tekst ja pildid **SILVIA PÄRMANN**, DIIVAN

Pisikeses Sandhamnis pole ühelgi tänaval nime ega majal numbrit, post ootab igal hommikul postkontoris ja taksot pole autovabal saarel niikuinii võimalik kuhugi tellida.

Stieg Larssoni kangelane Mikael Blomkvist sõitis sinna puhkama ja kirjutama, kuningas Carl Gustaf käis seal Army of Loversi laulja Camilla Henemarkiga pidutsemas ning prints Carl Philipit nähakse igal suvel mõned korrad sõpradega sadamarestoranis söömas – tilluke ja privaatsust hindav Sandhamn Stockholmi saarestikus on suvel nii päris- kui väljamõeldud superstaaride paradiis.

Sandhamni jahisadama restoranis Seglar, mis avati juba 1897. aastal, on jõudnud kala söömas käia päris mitu kuningat.

GÅTT
och
FISKAT

Sildi "Läksin kalale", mida müüakse ainult sadama suveniiripoes, riputab suvituskülas uksele vaid mõni üksik mees.

Kohaliku kala saamiseks peab saare üksikute kalameeste hea sõber olema, kuningatele ja muudele supelsakstele pakutakse Norra lõhet.

Fika ehk kohvipaus kaneeli- või kardemonisaiakesega on iga rootslase päeva lahutamatuks osaks juba enne, kui ta nii palju rääkida oskab, et neid ise tellida.

Kaneeli- ja kardemonisaiade lõhn hiilib üle esimestes päikesekiirtes Sandhamni küla ning paatide sadamas ... aga para-diis ei mõtlegi keegi selle peale ärgata.

Sadam pole juba aastakümneid näinud ühtegi kalalaeva, vaid ikka ainult uhkeid jahte ning ülbeid kiirkaatreid, isegi sadama laternapostide otsas on kajakate asemel valvel kohvikubarblased.

Tegelikult magab ka veel suurem osa väikese pagariäri töötajatest. Uks on lukus, selle kõrval laud kohvitermose, saiakesekorvi, hinnakirja ja rahapurgiga – kusagil maja sisemuses askeldab vaid mõned tunnid varem ärganud pagar.

“Muuseas, mis päev täna on?” uurib minuga ühel ajal pagariäri hoovi jõudnud noormees, kes ilmselgelt pole pärast pidu mõnel jahil veel magama jõudnudki ning on tulnud hommikukohvi asemel head-ööd-saiakest ostma.

“Kolmapäev. Mis sa tahad, et oleks?”

Ta jääb hetkeks mõttesse.

“Kolmapäev on väga hea päev,” ütleb ta siis rahulolevalt ja lisab, ise ka ilmselgelt üllatudes: “Jeerum, ma olen siin ju terve nädala olnud!”

Ta pistab raha purki, laob paberkoti saiakesi täis ja kaob jahisadama poole.

Sandhamn, talvel vähem kui saja, suvistel nädalavahetustel paari tuhande inimesega küla, on olnud jõukate stockholmlaste suvituspaigaks juba 1865. aastast, mil pealinnast hakkas sinna käima aurulaev.

Paadiga peremees ja päästevest on Sandhamn'il igal koeral.

SAARE NIMI ON TEGELIKULT SANDÖN ehk Liivasaar, ent isegi kohalikud räägivad Sandhamnist, Liivasadamast, kuivõrd kogu elu on koondunud ühte külla.

Risti läbi mustikametsa saare teise serva ja lutades leiab veel suvitusküla Trouville'i – üks Prantsusmaal käinud rootslane armus seal sama nimega kohta ja ristis oma suvituspaiga selle järgi – ning küla ümbruse kaunid liivarannad, mis septembri alguses aga inimtühjaks jäävad.

Aasta ringi pole seal tegelikult kunagi väga palju rahvast elanud – kuigi sadakond aastat tagasi oli see oma 300 inimesega saarestiku suurima elanike arvuga koht.

MERELT VAADATES AVANEB KÕIGE KLASSIKALISEM ROOTSI KALURIKÜLA IDÜLL: punaste paadikuuride rivi kaljusel rannal, kaugemal rohetamas männisalu. Tegelikult on lootside, kaptenite ja suvitushotellide pidajate saarel mehed kalapaate kuurides hoinud alati rohkem ettekäändena kodust mõneks tunniks jalga lasta kui praktilisest vajadusest toidulaud katta. Suurem osa varbaidpidi vees seisvaid tagasihoidlikke paadikuure on seest valged ja mugavad suvekodud, mis vilksatanud Rootsi sisustusajakirjade lehekülgedel ning kuhu vanni, telesa, laia voodi ning baarikapi kõrvale ei ole sisearhitektid suutnud paati enam kuidagi ära mahutada.

Saarel sündinud ja nüüd sinna tagasi pensionipõlve veetma tulnud Per Hertz on üks vähestest, kelle kuurist pool on võrkude ja õngekonksude

Põnevad maitseelamused ja ootamatud kooslused

Tere tulemast restorani Nero!

E-P 12:00 - 23:00

Punastest võrgukuuridest on tänaseks saanud suvemajad ja saunad.

Stockholmist Sandhamni

Sandhamn ei jää kättesaamatuks ka neile, kel oma paati pole. Aasta ringi sõidavad laevad iga päev Sandhamni Stavnäsi sadamast (sinna pääseb Stockholmist Slussenist bussiga, sõit kestab umbes tunni, laevasõit kestab samuti tunni), suvel saab saarele otse kesklinnast väljuvate laevadega Cinderella ja Cinderella II (sõit kestab kaks tundi).

Sõidugraafiku leiab leheküljelt www.sandhamn.com.

Suvel saab Stockholmist Sandhamni sõita ka päevasele kuisile (kaheksa tundi), neid korraldab Strömman (www.stromma.ee). Reis algab Stockholmist kesklinnast ja Sandhamnil veedetakse mõned tunnid ning võimalus on minna giidiga ekskursioonile. Reis maksab 320 Rootsi krooni, 6-11-aastastele lastele on soodustus 50% ja väiksemad saavad reisile tasuta.

Sandhamnist käib naabersaarele Lökholmenile korra tunnis tasuta paat.

jaoks (teise poolde tegi ta päikeseloojanguvaatega sauna) ning kes veel kalal käia viitsib. Oma linnukoertega on ta tavaliselt esimene ärkaja, keda hommikuse küla tänavatel näha võib. Kaks elegantset elukat jalge ümber jooksmas, on ta alati teel kas kalale, linnujahile, poodi, postkontorisse või sadamasse väiksesse butiiki uurima, kuidas tema maalide müük edeneb. Finantsmaailmas karjääri teinud mees on andekas joonistaja ja maalija, kes nüüd lõpuks selleks aega on leinud. Tal pole suurlinnast tillukesele saarele kolides pooleks päevakski igav hakanud.

“Ma olen lihtne mees,” ütleb ta ise tagasihoidlikult. “Joonistan seda, mida oma maja kõrvalt suurelt kivilt näen: linde, paate, katused. Suvel pole mul selleks niikuinii aega.”

Ta kaob, pundar peibutusparte kotist välja turritamas, randa oma koertest noorem, poole aastast linnukoera Tärnat õpetama.

KIVI OTSAS ISTUMIST JA MAALIMIST SEGAS SEL SUVEL TEGELIKULT KA FILMI VÕTTEGRUPP, kes Peri naabri, saarel suvitava Rootsis ülmenuka krimikirjaniku Viveca Steni raamatu järgi juba teist filmi väntas ja igal pool jalus oli. Mis filmi pealkiri on, Per ei tea, eelmine oli “Sandhamni mõrvad”. Ja ehkki selle järgi võiks arvata, et Sandhamn on Rootsi oma väike Midsomer, pole seal väljaspool linnujahihooaega isegi mitte ükski part surnud.

Sügisel, kui jahid, krimikirjanik oma kaaskonnaga ja lihtsalt logelejad lahkuvad, jääb saarele alla saja inimese ning see saab viimaks rahulikku külaelu elada: Per Hertzil on lõpuks aega maalida, lapsed jäävad lasteaiast alailma koju, sest hotelli- ja restoraniäris tegutsevatel vanematel on nende jaoks nüüd aega, paadisildade ümber jäätub detsembriks vesi ning ainus alus, mis peale mandri vahet sõitva laeva sadamasse jõuab, on saarestiku politseipatrulli kaater. Mitte siis Sandhamni mõrvade pärast, politseinikele meeldib lihtsalt ka nendes gurmeerestoranides söömas käia, kus kuningale ja printsilegi – ja talvel teevad need kohalike rõõmuks ülimalt mõistliku hinnaga päevapakkumisi.

Poisse Sandhamni rannas kivil ronimas võib näha tegelikult saarel käimatagi – igal õhtul kella kaheksa ja hommikul kella seitsme paiku möödub Tallinki laev saarest selleks piisavalt nii lähedalt. Peab vaid tähelepanelikult kaarti lugema, et Sandhamni teiste saarte hulgast ära tunda, sest küla ise jääb laevatee eest peitu.

SUBARU XV

JAAPANI TÄIUSLIKKUS IGAS DETAILIS!

XV

- säästlikud boksermootorid (keskm. kütusekulu al. 5,6 l/100km)
- ★★★★★ Euro NCAP testis
- pidev nelikvedu
- klassi kõrgeim kliirens 220 mm

Subaru XV alates
20 400 €

Kõigile Subaru mudelitele

3 AASTAT TASUTA HOOLDUST

CO₂ 146-160 g/km; keskmine kütusekulu 5,6-6,9 l/100 km

Linnastiil. Teravate küüntega!

Subaru XV on kui linnadžungli valitseja, pakkudes Sulle teiste ees alati küünevõrra edumaad. Säästlik boksermootor, pidev sümmeetriline nelikvedu ja ülikõrge kliirens võtavad vastu kõik linnasõidu väljakutsed ning viivad Sind soovi korral seiklema veelgi metsikumatele radadele. Uhkelt sportliku välimuse ja ruumika salongiga, ohutuse tippklassi kuuluv Subaru XV on auto, millest ei saa mööda vaadata. Tule ja kihuta vabadesse!

SUBARU

Confidence in Motion

www.subaru.ee

Pildid **TOOMAS PRANGLI**, vestluse kirjutas kokku Alari Rammo

Mullu kevadel Estravelleris Antarktikasse purjetamisest kirjutanud vandeadvokaat Toomas Prangli valis oma kahtlastest reisisihtidest tänavuseks Põhja-Korea ja seda ajal, mil riigis toimusid režiimi isa Kim Il-sungi sajanda sünniaastapäeva pidustused.

Rulluiskudel Kim Il-sungi väljakul

Korea Rahvademokraatlikku Vabariiki külastab aastas väidetavalt vaid kümme tuhat turisti, kellest suurem osa pärineb Hiinast ja tuhat või paar lääneriikidest. Meiegi reisi organiseeris Pekingis tegutsev Koryo Tours, mis kuulub küll brittidele. Põhja-Koreas reisimine käib nagu meil nõuka ajal – sealgi tegutseb Inturisti-sarnane moodustis Korea International Travel Company (KITC), mille kaudu tulevad välituristid ja mis viib kohtadesse, mida soovitakse neile näidata.

Ma pole suurem grupireisija, kuid see oli ainus võimalus, sest omal käel vähemalt lääne turistid Põhja-Koreasse ei pääsegi. Kuigi saime valida

ka kahenädalase reisi, järgisime siiski soovitusi, et nädalaga näeb põhilise ära, ja see jättis nädala Hiinas reisimiseks.

VAHEPEAL SURI AGA KIM JONG-IL JA ME OLIME TEADMATUSES, kas välituriste üldse sisse lastakse. Koryol on KITC-ga aga väga head kontaktid, nii et suuri muutusi ei tulnud ja meie reisi ajaks oli ka lein välja mängitud. Teiseks ebaõnnestus päev enne meie plaanitud saabumist riigi raketikatsetus, millele lääneriigid vihasealt reageerisid, aga seegi ei mõjutanud meie reisi.

Koryo Toursi töötajad olid ka väga professionaalsed, eriti ootuste juhtimises – millega arvestada

Korea

tuleks. Näiteks tuli pintsak ja lips kaasa võtta. Samuti tehti hästi selgeks, et seal maal pead austama inimesi ja režiimi reegleid, kuna muidu on see lugupidamatus, nagu pühaduse rüvetamine. Kui sa pole valmis näiteks Kim Il-sungi monumendi juurde lilli viima, selle ees kummardama ja austust avaldama, pole mõtet sinna riiki minna. Arusaadav, mõtlesin, sest ka ateist võtab budistlikku templisse sisenedes jalanõud ära – selleks ei pea veel usku pöörduma.

Turistide rikkumiste eest kannavad vastutust eelkõige KITC giidid Miss Kim ja Mister Kim – ega nemad ju reegleid välja mõtle ja režiimi koos hoida. Nii nad lihtsalt ei vastanudki teatud küsimustele ja me ei hakanud ka intrigeerima, et mida nad režiimist või Lõuna-Korea lähedal alla kukkunud raketist arvavad. Viimane oli uue juhi Kim Jong-uni seni suurim prohmkas ja me ei teadnud, kuidas seda kohalikele kommunikeeritud on. Kui öelda, mis tegelikult toimus (vähemalt nagu meie seda teadsime), põrkuks ilmselt kaks tõde.

KITC KAVA NÄGI ETTE VÕIMALIKULT VÄHE VABA AEGA – äratus oli kell seitse ja hotelli tuli jõuda tagasi võimalikult hilja, et

ei tekiks mõtetki vaikselt välja hiilida ja midagi omal käel uurida. Kui soovisime natuke sporti teha, siis selleks pidime kell kuus tõusma. Hotelli territooriumilt välja joosta ei tohtinud ja tegime siis ümber hotelli nii palju tiire, kui jõudsime. Kui välja läksime, juhatasid *minder*’id meid kiiresti tagasi. Reisikaaslaste seas olnud nõukogude ajal Venemaal käinud ameeriklased ja austraallased ütlesid, et Moskvas oli turistide režiim näiteks palju rangem olnud.

KEKS PÜÜDSIME SÕBRAGA KA PIIRE KATSETADA, kuhu võib minna, kuhu mitte. Vahel õnnestus hiilida isegi poodi, kuhu turistide loomulikult ei viida, ja seal mõned pildid teha. Nõukogude aja *déjà-vu* oli ka see, et poodides on riiulid täis üht ja sama sorti kaupa, riisigi saab talongidega. Pühade puhul jaotati omamoodi Brežnevi pakikesi pähklitega, hästi suured järjekorrad olid. Enda talonge näitas Miss Kim mulle alles mitmepäevase pealekäimise järel ja teine etapp oli, et võiksin neid pildistada. Lõpuks lubaski, tingimusel, et ma fotot internetti üles ei riputa.

Riiki sisenemisel võeti nagunii ära mobiiltelefonid ja GPS-iga seadmed ning pilte võis teha ainult teatud kohtades, pildistada ei tohtinud mundris inimesi, sa-

muti bussiaknast, kuna siis ei saadud ju kontrollida, mida pildistatakse. Kuhu me hotellist ka ei läinud, kasutati sõitmiseks vaid paari kindlat tänavat. Kui rongiga riigist lahusime, kulus piirivalvuritel neli-viis tundi fotode ülevaatamiseks. Osa paluti kustutada, nii et sensitiivsemaid pilte ei tasu jätta aparati, vaid tuleks kasutada erinevaid mälukaarte. See on tavaline trikk, mida kõik teavad, ja ma arvan, et nad ise ka.

HOTELLID NÄGID VÄLJA, MA USUN, PÄRIS SARNASED MEIE OMAAEGSE VIRUGA. Näiteks olid seal krapid, millest ei teadnud, kas hääli tuli vaid tuppa sisse või läks sealt ka välja. Samuti tegid heatahtlikud korealased sama vea kui meiegi nõukogude ajal, püüdes välismaa toitu pakkuda, mida nad aga ei osanud teha. Kohaliku maitse asemel topiti meile kogu aeg frititud kana ja muud rasvast toitu.

Esimesel päeval käisime revolutsiooniliste märtrite surnuaias – nende, kes olid 1940ndatel Jaapani režiimi vastu võidelnud. Jaapan on USA kõrval Põhja-Korea poolt vaadatuna kurjuse telje teises otsas ja vahepeal üritasin ette kujutada, kuidas grupis olnud ameeriklased end tundsid, kuuldes pidevalt, millised

halvad imperialistid nad on. Aga eks nad räägivad Põhja-Korea kohta ise sama juttu.

Mulle meenutas P'jöngyang Minskit, kus olin paar aastat elanud – tänavad on hästi laiad, ehitised suured ja betoonist, busse ja autosid väga palju ei sõida, kuna neid pole lihtsalt. Inimesed on nagu masstoodang, ühesugustes sinistes ja pruunides riietes, mis istuvad seljas väga halvasti, ja keegi ei eristu teistest. Kohalikud pidasid seda väga loomulikuks. Eks aega enne Kim Il-sungi režiimi mäletataksegi üldjuhul väga uduselt.

Tema kõige suurema ja kuulsama kuju juures Mansudae mäel käimine on aga suur rituaal. Paar nädalat enne meie reisi avati seal ka Kim Jong-ili monument. Mansudae külastamiseks soovitatigi lips ette panna. Kõik, kohalikud ja külalised, seisavad seal reas, keegi räägib midagi, siis kõik kummardavad ja viivad lilli!

PALJU KAJASTATUD SÕJAVÄEPARAADILE MEID VÄLISMAALASTENA EI LASTUD. Tavainimesedki ei pääse Kim Il-sungi väljakule, aga kui kogu tehnika ja sõjaväelased tagasi sõjaväeosadesse sõidavad, siis tulevad paljud tänava äärde lehvitama, kaasas magnooliad ja juhi auks nimetatud orhideed kimilsungiad. Lilled on küll plastist, järgmisel aastal lähevad jälle käiku. Sõjaväelased olid niisama sõites muide väga sõbralikud, mitte kivistunud tõsiste-tähtsate nägudega – lehvitasid ja hüüdsid vastugi. Julgemad meist võtsid hoolimata vastupidistest reeglitest välja fotoaparaadid ja varsti tegid eufooriliselt pilte juba kõik turistid. Ehk tehti mõõndus, kuna oli suurem püha.

Kon Tiki Reisid 2012/13 sihtkohad sügis-talv

KOLUMBIA SEIKLUSREIS
7.10-21.10 2012

BOLIIVIA RETK
21.9.-7.10. 2012

JOOGA JA MEDITATSIOONI RÄNNAK
MÜSTILISEL BALIL
3.11.-18.11 2012

UGANDA - MÄGIGORILLAD JA PÄRIS AAFRIKA
20.10- 3.11. 2012

PERUU
22.10 - 8.11. 2012

MUINASJUTULINE OMAAN
AASTAVAHETUS 26.12- 6.1.2013

TANSAANIA - safari ja troopiline saar Sansibar
12.-25.11.2012

COSTA RICA - ROHELINE PÄRL
23.2.-9.3. 2013

BRASIILIA -
RIO KARNEVAL JA RINGSÖIT
VEEBRUAR 2013

AUTENTSSED JA PÕNEVAD REISIKAVAD
NING MAID VÄGA HÄSTI TUNDOVAD REISIJUHID.

Lisainfo www.kontiki.ee, 6015870,
info@kontiki.ee

Sealsamas Kim Il-sungi väljakul, kus sõjaväeparaad toimus, õnnestus mul aga ehk esimese välismaalase rulluisutada! Niipea kui nägin linnas rulluisukudel lapsi, tahtsin rulluisufanaatikuna enda CV-sse saada rulluisukogemuse sellel paljutähenduslikul väljakul. Võttis paar päeva aega, et saada giidid nõusse, siis andsid nad alla ja lubasid mul uisud rentida. Suurim jalanumber oli seal küll 39, kuid valu tuli välja kannatada. Märksa raskem oli aga Mister Kimil, kes ei tohtinud ju mind üksinda jätta ning pidi samuti uisud alla panema. Eks ta püüdis mul sabas püsida, aga viisaka külalisena ei hakanud talle ka seda peavalu tekitama, et üht rattateed pidi ära oma teed lähen. Oleks saanud küll.

TEISE PÄEVA ÕHTUL SÕITSIME LÕUNA-KOREA PIIRIL ASUVASSE KAESONGI, kus pidi toimuma suur ilutulestik, ikka Kim Il-sungi sünniaastapäeva auks. Mõtlesime, et läheme kusagile terrassile seda vaatama, aga ei – meid viidi linnalähedasele kiirteele, kuhu olid meile kui väliskülalistele asetatud plastmasstoolid ja ülejäänud linn seisis

meie taga kiirtee peal ... Grammofonist lasti ülistuskõnesid ja ilutulestik oli päris vägev, kuid kogu situatsioon toolidega kiirteel tundus koomiline. Seal sai aga natuke kohalikku toitu ja kohalik õlu on muide väga odav ja hea. Koerasuppi ma küll vaid maitsesin, oli nagu lambaliha, aga mõtletegevus seda süüa ei lubanud.

PIIRIL RÄÄKIS ÜKS KINDRAL VÄGA SÜÜDISTAVALT BETOONMÜÜRIST, mille Lõuna-Korea on väidetavalt kahe riigi vahele ehitanud. Muidu tunnevad nad aga lõunanaabritele kaasa, kuna viimased on siiani ameeriklaste poolt okupeeritud. Väljaütlemites töötavad nad väga selle nimel, et ükskord ikkagi ühineda. Kui küsisime, kuidas nad näevad imperialistliku ja rahvademokraatliku režiimi ühendamist, öeldi, et võib-olla alguses suure autonoomiana, natuke piire avades, et külas saaks käia, ja siis järjest tihedamini. Üsna huvitav teema, kuna neil pole isegi kehtivat rahulepet.

Korra viidi meid ühte piirkonnakeskuse, kus välismaalased polnud väidetavalt varem käinud. Tee oli taas sada meetrit lai ja 150 km jooksul sõitis meile

ehk paar sõidukit vastu. Alguses mõtlesin, et see on militaarselt strateegiline objekt, mingi maandumisrada, aga kui juba üle 100 km sõitnud olime, küsisin Miss Kimilt. Ta vastas, et jaa, see on noorsoo poolt 2000. aastate alguses käsitsi ehitatud tee.

TOONA OLNUD NÄLG PRAEGUSEST OLULISELT SUUREM ja sellest sai nende lootuse tee. Kõlab nii absurdelt, miks raskel ajal peab sellist asja tegema. Samas oli see briljantne viis inimeste fookust mujale juhtida, selmet oodata, et noorsugu mäsama ja revolutsiooni tegema hakkab. Sa annad hoopis mingi idee neile – mida laiema tee sa ehitad, seda suurem on lootus paremale tulevikule, rohkem autosid ... Üks näide propagandast jälle, kus inimeste juhtimiseks pole alati tugevaim vahend see, mida sa ütled, vaid hoopis, mida sa ei ütlet.

Internetti Põhja-Koreas ju pole, eksisteerib vaid vahel toimiv riiklik intranet. Samuti puudub ligipääs välismeediale ja inimesed elavad täielikult riigi tekitatud mullis, mida nad, tundub tõesti, et usuvadki. Mõtlevad inimesed seavad kind-

lasti midagi küsimuse alla, aga kergem on elada infoga, mida antakse.

Tekkiski jälle filosoofilisem küsimus, kas inimesed on seal õnnetumad kui meie siin nõukogude ajal. Julgen arvata, et mingil määral ehk õnnelikumadki, kuna meil oli Soome televisiooni ja muude vahendite kaudu suurem ülevaade, mis välismaailmas toimub, mida meil ei ole. Loomulikult on Põhja-Koreas ka dissidente, keda režiim väga ahistab, aga tundub et suur osa inimestest on juhivad olevused, kes palju rohkemat ei oskagi tahta.

Näljapiirkondi meile muidugi ei näidatud, mis muidugi ei tähenda, et nalga seal riigis ei ole. Selle teema on läänemaailma meedia natuke ka üles puhunud, kuna ma ei usu, et Põhja-Korea erineks selles osas väga teistest vaestest riikidest. Kuna meile nende režiim ei meeldi, näitamegi igale sellise riigi puudusele palju tugevamalt kui demokraatlikumate riikide näljanädadele.

SEALSE PROPAGANDA JÕUL HAKKASIN TEISTMOODI NÄGEMA ka meie riiklikku kommunikatsiooni. Või Ameerika, või Euroopa oma. Kui näed Põhja-Korea ekstreemusega, kui võimas võib propaganda olla, panned seda ka väiksemal moel tähele – misuguste väärtuste ja poliitike eest seisab kas või meie valitsus ja kas seda võib ainuõigeks tõeks pidada.

Korea sõjaski viiekümneandel ei võidelnud ju Põhja- ja Lõuna-Korea, vaid Nõukogude Liit, Hiina ja USA mõjuvõimu pärast poolsaarel. Põhja-Korea kangelased sõjamuuseumides on ameeriklaste vastu suuri tegusid korda saatnud. Hotellis nägime vahepeal muide BBC-d, kus kõneldi USA-s kangelaseks tunnustatud ameeriklasest, kes pidas sõja ajal mitu nädalat söömata-joomata vastu. Põhja-Korea räägib oma kangelastest sama – raske öelda, kellele suurem sümpaatia kuuluma peaks. Pigem ehk kohalikele, kes võitlesid oma maa nimel ja oma pere kaitseks? Nõukogude Liidust ja Venemaast ei räägi nad seega hästi, samamoodi Hiinast, kuna kõik on tahtnud Põhja-Koreas oma mõjuvõimu kehtestada. Sealne ideoloogia ei ole ka ametlikult kommunism, nagu arvatakse, vaid vaid Kim Il-sungi väljatöötatud *juche*.

MA OLEN KÄINUD VÕI ELANUD MITMES DIKTATUURIRIIGIS. Enne reisi mõtlesin, et Kimide dünastia on midagi nagu Lukašenka, Castro või Cháveze oma, aga see on ikka isikukultuse täiesti erinev liiga – midagi rohkemat kui usklikele jumalad. Isegi ajalehte ei tohi nii voltida, et juhi näopilt jääb murdekohale, jumala eest ei tohi pilti ka sodida ega prügikasti visata. Näiteks hotellis jätdad lehe lihtsalt oma lauale.

Eksijad on pidanud kirjutama avaliku vabanduskirja ja viima selle koos lilledega monumendi juurde. Sellest tehakse omakorda pilt ja pannakse lehte – keegi sai nii uskumatu asjaga hakkama, et viskas meie liidri pildiga ajalehe ära. Mis neist ajalehtedest siis saab, ei tea.

Propaganda tipuks jäi meile metroo ehitamise muuseum, kus millegipärast ei tohtinud pilti teha, aga kus me ei suutnud lõpuks enam naerupahvakaid tagasi hoida. Seletati, et enamiku asjadest on leiutanud Kim Il-sung, lampidest kuni mingite agregaatideni. Neile on oma liider aga kõik ja kui kogu aeg on öeldud, et liider leiutas seda ja tegi teist, siis nii ongi. Kui Kim Jong-il suri, ringles internetis palju videoid teatraalselt nutvatest inimestest ja parastati, et see on näitlemine. Ma usun nüüd, et paljud nutsidki siiralt. Mu vanaema on öelnud, et eestlaste seas ki poetati pisaraid, kui Stalin ja Brežnev surid ... See käib paratamatult isikukultuse juurde.

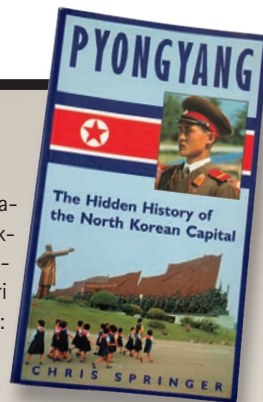
EESTI LUGEJATELE TAHAN LÕPETUSEKS ÖELDA, et reis Põhja-Koreasse on väga hariv ja avardab silmaringi väga paljudes asjades – nii selles, kui jõulised on propaganda ja infopuudus, kui ka selles, kuidas meie võimendame siin paljut vastupropagandaga üle. Tõde pole muidugi keskel, aga ikkagi kusagil vahepeal.

Reisijuht

Loomulikult Ameerika vaatega, aga suhteliselt faktirohkeks giidiks Põhja-Koreas on Chris Springeri kirjutatud "Pyongyang: the hidden history of the North Korean capital".

Kui selgus, et autor elab Tallinnas, sain lausa temalt endalt lisa küsida, sealhulgas seda, kas raamat võetakse piiril ära. Ta arvas, et võidakse võtta, või vähemalt pole see tunnustatud teos, sest faktid ei ühti "ametlikega". Kui reisil seda bussis lugesin, tuli Miss Kim ükskord raamatut uurima. Vaatasin teda siis seda lugemas ja jälgisin, kuidas ta nägu järjest enam ära vajub, ning 20 minuti pärast tagasi andes ütles ta selle kohta "very bad book". Kindlasti raporteeris ka hiljem kusagile, kuna nagunii kadus ta igal õhtul oma tuppa "paberitööd tegema". Selgitasin talle, tahtmata solvata, et selline on lihtsalt välismaal tehtav propaganda ja selleks ma siia tulingi, "et tõde teada saada". Siis ta natuke avanes, aga ikkagi nägin, kui raske oli tal seda lugeda.

Tekst ja pildid **SILVIA PÄRMANN**, Diivan

OMAAAN

10 põhjust minna, kui ka kogu kant kahtlane tundub

1 Araabia poolsaare aiamaa

Araabia poolsaar tundub koosnevat kõrbest, naftast ja maa-gaasist – millest näiteks Omaani naabritele Saudi Araabiale ja Araabia Ühendemiraatidele täiesti piisab luksuslikuks ja mu-retuks eluks –, õnnelik Omaani Sultaniriik on aga endale saa-nud lisaks kuhjaga rohelist. Päril rohelist, mis püsib lopsakas ka ilma Indiast saabunud aednikearmeeta, kellela naabrite lillepeenrad ja palmialleed elus ei oleks.

Poolsaare rohelisim riik on tegelikult hoopis Omaani kol-mas naaber Jeemen, mille looduse ilu ülistatakse sama palju, kui neetakse selle poliitilist ebastabiilsust ja pidevat terroris-miohtu.

Omaan jääb selles olukorras Araabia poolsaare rahulikuks ja rikkaks aiamaaks, kus kasvavad maailma parimad arbuusid, datlid ja laimid. Mägede ja platoode pehmem kliima lubab muidu põrgulikult kuumal Araabia poolsaarel kasvatada virsi-kuid, aprikoose, pirne, viigimarju ja granaatõunu.

Kuid isegi rohelistes Omaanis on viljakat pinnast vaid üks protsent. Suurem osa kõigest, mis terrassidele rajatud põldu-del ja aedades kasvab, süüakse ära kohapeal, ekspordiks ei jää suurt midagi.

2 Lõputu kalapäev

Omaan võiks olla veel üks pilvelõhkujaid ja hiiglaslikke ostukeskusi täis Araabia poolsaare riik, kus sadamates seisavad kalapaatide asemel lõbusõidulaevad. Kolme kontinendi ja nelja mere ristteel asuva Omaani elu pärisosaks on alati olnud merelt paatide-laevade ootamine ning sadamas kauplemine. Isegi nüüd, naftast rikkana, läheb suurem osa Omaani mehinaiasi hommikuti sadamasse.

Muutunud on vaid nii palju, et kui enne olid sadamaturgudel värskelt püütud kaladega kõrvuti rivis Aafrika idarannikult saabunud orjad, siis nüüd pakutakse oksjonitel ainult rammusat tuunikala.

Isegi jõukas pealinnas Muscatis algab päev mošeedest kõlava palvekutsega, mis äratav usklikule lisaks ka kalasadama ja -turu ning mõni tund hiljem kogu Omaani ühe värvikama *sou'ki*, kust leiab absoluutselt kõik vajaliku kala serveerimiseks.

Õhtuti võib aga rannas kohalike mees-tega ühineda, et tirida välja võrke, mis alati täis keni siplevaid kalu. Kes rinnuni vees sumbates käed kalaseks teeb, saab õhtusöögi tasuta kätte, ülejäänud müüvad kalurid maha neile, kes oma seelikuserva märjaks teha ei taha.

3 Üle 2000 kilomeetri liivaranda

Ehkki kõik Omaani suuremad linnad – Muscat, tähtsad kaubasadamad Sur ja Sohar ning muinasjutulise kõla ja kliimaga suvituslinn Salalah – asuvad rannikul, on Omaanil puhkajale pakkuda ikka veel üle 2000 kilomeetri puhast valget ja tühja liivaranda.

Paar sukeldumisklubi ning mõned turistipilte tegema tulnud külalised naaberriikidest on liivale tiritud kalapaatide kõrval kõik, mida kalurite merele mineku ja sealt tuleku vahel näha võib.

Tõsi, juba päris mitu Omaani kalurit on avastanud, et lihtsam on oma paadiga turistide päevasel ajal merele kruisima viia, kui varahommikul või päikeseloojangul võrke tirida. Sellele vaatamata täituvad Omaani pikad laiad liivarannad turistidega väga pikkamööda.

5 Kaunitarid ja mõni koletis ka

Kogu Omaani katavad tiheda ämblikuvõrguna mägedest vett alla juhtivad väikesed kanalid, *falaʿid*. Need toovad mägiallikatest puhta vee inimesteni, viies kõrgemates küldes tihti majade alt läbi joostes värsket külma vee otse kööki.

Falaʿid mitte ainult ei pane rohetama ja õitsema kogu Omaani, oma mõnekümne sentimeetri laiuste servadega on need suurepäraseks matkarajaks mägedes, juhtides lisaks veele ka inimesi läbi keerulisemate kohtade – ning lõppedes alati mõne kauni ja selge veega mägijärve või allika juures.

Mõnel korral aastas on loodus lahkem ning saadab mägedest alla tonnide kaupa vett, täites veega suurema osa aastast kuivade jõesängide ehk vadide põhjad. Kuival ajal on need toredad kohad matkadeks, millele lisavad värvi vadi servades asuvad külad, kus elanike põhitegevuseks tundubki olevat vee ootamine.

Omaani mägede ilu keskel on lihtne unustada, et erinevalt muinasjutust ei ole kaunitar ja koletis alati kaks eri tegelast. Mõni päev pärast meie uitamist ühes eriti maalilises vadis lugesime uudist puhkusele tulnutest, kelle tulvavesi samas kohas pärast tugevat vihmast endaga mängleva kergusega kaasa viis. Kuus inimest nõudis loodus tasuks mõne tunni kestnud vihma eest.

Vihma ajal tasuks väga tõsiselt võtta soovitus vadiesse mitte minna, kohe kindlasti mitte Dhofari, Al Wusta ja Al Sharqiyah' piirkondades, mis vaatavad tõtt Araabia merega ning mille mägede tipud on eriti osavad musti äikesepilvi kinni püüdma.

Omaanis matkates, nii jalgsi kui autoga, on abiks suurepäraseks kaartide ning teede ja külade kirjeldustega raamat "Oman Off-road". Eestis seda ei müüda, küll aga Omaanis peaaegu igas raamatupoes ning selle saab ka näiteks Amazonist tellida.

4 Imetleda ja olla imetletud

Omaani 2,7 miljonist elanikust asuvad umbes pooled Muscatis, mööda rannikut pikaks veninud lõputus valges villaderivis, mis on kokku kasvanud kolmest linnast.

Muttrah on linna ajalooline ja kultuuriline süda, ehkki sultan Quaboosi viimased suured kingitused oma rahvale – ooperimaja, kus juba avahooajal jõudsid lavale lavale Plácido Domingo, Andrea Bocelli ja Renée Fleming, ning sultani nime kandev Suur Mošee asuvad seal mõne kilomeetri kaugusel.

Muttrah' rannapromenaad on koht, kuhu õhtuti koguneda sõpradega õngitsema, suitsu tegema, inimesi vaatama ja ennast näitama.

Kui inimeste jõllitamine kohatu tundub, siis võib teha näo, et olete seal imetlemas Al Lawatiya mošeed, islami arhitektuuri ühte kaunimat näidet kogu Omaanis, mis on ühena vähestest mošeedest mittemuslimitele suletud.

6 Külad, kitsed ja karjused

Erinevalt Araabia Ühendemiraatidest näeb Omaanis ka kohalikke inimesi lihtsat tööd tegemas. (Kuivõrd Omaani naftavarud on üsna väikesed, siis ilmselt näeb ka aastate pärast.) Väarikatel külatänavatel askeldavad kitsed, koerad ja lapsed läbisegi ning mägedes uitavad karjused pole poisikesed, kes koolivaheajaks paremat tööd ei saa, või vanataadid, kellele moodsas arvutite ja mobiiltelefonide maailmas muud jõukohast ametit enam ei leidu.

Avanev pilt on nii ilus, justkui oleks kõik Omaani kitsed ja karjused enne mägedesse pääsemist läbinud prooviesinemise. Seda teooriat kinnitab ka Omaani jalgpallikoonidise rõivaste täiskomplekt, mida eriti kenad karjused mägedes kitsedega uidates kannavad – nii nagu Manhattanil on iga ettekandja tegelikult laulja, tantsija või modell, tundub Omaani mägedes olevat seda iga karjane.

Muuseas, kui kitsed väga meeldima hakkavad, siis Nizwas toimub igal reedel riigi suurim kitseturg, kust endale meelepärase eluka välja valida saab.

7 Kohv ja datlid

Omaani külalislahkus on maailma imetlusväärseim, pidin tõdema ühe oasi pisikeses majapidamises elutoa põrandal – diivani oli vallutanud sõbranna oma tütardega – sagivate laste vahel endale, kohvitassile ja datlikausile kohta otsides.

Omaanis on küll täiesti tavaline, et võõras kutsutakse tuppa ja talle pakutakse kohaliku kombe kohaselt keedetud kohvi ja datleid. Ainult et mina, kes ma sellesse külalislahkusesse uppumas olin, astusin selle pere majja ja ellu täiesti kutsumata ise sisse. Olin oasi servas asuvas külas sõbranna silmist kaotanud ning siis ühe maja ukse kõrval tema kingi nähes lihtsalt sisse astunud ning minut hiljem leidnud end olevat kõige oodatuma külalise ühe umbes kolmekümneaastase naise, tema õe ja nende lugematute laste elutoas.

Kohv ise, keedetud natukeses kardemoniga, oli üsna kibe, ilma igasuguse suhkruta. Kuid mesimagusad suured datlid, korjatud oasist ukse all, tegid iga lonksu magusaks. Väga loomuliku jätkuna kohvile paluti meil jääda lõunale, sööma lihtsat rooga riisist ja köögiviljadest, mis paraku proovimata jäi, sest üks sõber oleks pidanud vähemalt veel teise tunni end palavuse eest peites autos passima ja "Angry Birdsi" mängima. Meestel sellistele kohvipausidele ja lõunatele asja pole.

Paar päeva hiljem seisime sama autoga, mis vahepeal kitseturu parklas kerge avari üle elas (kokkupõrke teiseks pooleks polnud õnneks mõni armas kitsetall, vaid isa autoga uljalt tagurdanud teismeline), kontrollpunktis teel, mis viis Saiqi platoole. Järsult mäkke tõusvale maanteele lubatakse vaid neljarattaveoga ning igas mõttes korras autosid, kõik sõidukid vaadatakse kontrollpunktis üle. Pärast ametnike kiiret pilku autole polnud nendega majja astunud sõbrast midagi kuulda ega näha juba veerand tundi, siis juba pool tundi. Meie, naiste mure kriimustatud autos muudkui kasvas. Lõpuks ta ilmus.

"Kas on mingi probleem?" küsisime süütundega, sest kitseturule minek ja avariasse sattumine oli olnud ainult meie projekt. "Ei," vastas ta, isegi kergelt üllatunud meie mure üle. "Nad pakkusid lihtsalt kohvi ja datleid."

8 Saiqi platoo külad

Omaan on erinevalt oma naabritest suutnud vastu panna kiusatusele oma riigi kõrgemad tipud ise ehitada. Mägine Omaan komplekside käes ei vaevle ning pilvelõhkujatemängus on neil trumbina välja käia muljetavaldavalt kõrged külad Saiqi platool Jebel Akhdari mäestikus.

Piirkond on olnud asustatud tuhatkond aastat, kuid veel kümme aastat tagasi sai 2000 meetri kõrgusel asuvale platoole kas eesli või helikopteriga, nüüd viib sinna korralik, ent järsk maantee.

Omaani rahvas armastab tingimusteta ja täiesti võrdselt kahte asja: üle 40 aasta võimutäiust nautinud sultan Qaboosi, kes on andnud riigile korraliku haridus- ja meditsiinisüsteemi, infrastruktuuri, aga ka ooperimaja ja muuseumid, ning Saiqi platood, mis annab roosivett.

Kevadel on platoo suur (ja ohtlikult sumisev) roosiaed, eriti Al Ayni küla ümbrus, kus inimesed ja majad ja minaretid vaevu õite vahelt välja paistavad. Inimesed on läinud üsnagi platoo nägu – lõhnavad hästi ja on ilusad nagu ... roosinupud.

9 Shop 'til you drop

Kauplemine on Omaani rahval geenides ja neil on, mida müüa ja kus müüa. Omaani käsitööd on kunstist raske eristada, kuid dekoratiivsuse kõrval on praktilisus aspekt, mis haruharva meelet läheb. Keraamika meistrid on ehtekunstnike ja vaibakudujate kõrval kolmandad, kelle looming tihti üle käsitöö piiri astub. Riigi kuulsaimad keraamikakojad on Bahla linnakeses ja ehkki sealsete meistrite töid saab osta igalt arvestatavamalt turult, on kohapeal nende töötubades ja põletusahjudes vahel jalutamises suurem võlu.

Relvad on sama kaunid ja meisterlikult valmistatud kui vaibad, ehted ja keraamika, ehkki selles, et ka need võiks olla puhas kunst, on lennujaama turvatöötajaid pisut raskem veenda.

Maailma nurgas, kus kõik keskenduvad tööl naitale ja pärast tööd mõnusale äraolemisele, laienevad jõudsalt selle mõnusa äraolemise lahutamatuks osaks olevate datlite poed. Datlitega seotud kauplusi leiab iga tänava äärest ning nende ambitsioonid on kõvasti suuremad kui lihtne datliputkaks olemine.

10 Maskid ja mütsid

Omaan on mütsifetiš väga kerge tekkima. Peakatteid on tegelikult kogu Araabia poolsaarel loendamatu ning nende järgi saab lihtsalt otsustada, millisest poolsaare riigist keegi pärit on: kauniste tikanditega väikese kumma kandjad on argiseid asju ajavad kohalikud Omaani mehed – nooremad panevad turbani pähe vaid ametlikeks puhkudeks, vanahärrad ei lähe ilma turbani ta aga isegi mitte nurga peale putkasse suitsu ostma –, valgete lehvivate peakatetega mehed tulevad Araabia Ühendemiraatidest ning kui vastu jalutab ennast paksuks söönud tossude ja pesapallimütsiga mees, siis on ta täiesti kindlalt pärit Kuveidist.

Kui kohalikud linna- ja külanaised kannavad rätkuid, mille värvivalik on kirjum Marju Kuudi riidekapi sisust, siis berberinaised tõmbavad tänapäevani kaitseks valusa päikese eest pähe näomaski, mis teeb kadedaks iga hea stiilitunnetusega pangaröövli – nahkmask jätab katmata vaid silmad ning suu.

Pildid **DAN MIKKIN**, tekst **KARL-KRISTJAN NIGESSEN**

Dan Mikkin võttis ette suvereiisi Horvaatiasse ja avastas Aadria mere rannikult kummalised objektid – redelid, mis tõusevad paarikümne meetri kõrgusele ning ulatuvad kaugemale vee kohale. Milleks neid vaja on?

Taevaredelid

Kas need redelid on Horvaatia vettehüppekultuuri monumendid? Kahekümne meetri pealt saab tõepoolest efektseid hüppeid teha ning mõned sõgedad kohalikud seda ka teevad. Neile sekundeerivad Briti poissmehed, kes osavust julgusega kompenseerides sealt mõnegi tapvana näiva (pool)kõhuka sooritavad. Osa redelite all ei näi paraku meri sugugi ellujäämist soosivat ning seega ei saa kuidagi olla tegu hüppetornidega.

Mõni turist ronib üles ja naudib vaadet, laseb ennast pildistadagi ning üllataval kombel on need ronijad redelite sihtotstarbelisele kasutusele väga lähedal.

Redelid on püstitatud, et vaadata merd. Ronid ja vaatad, kus tuunikala ujub, ning annad sellest teistele kalameestele teada. Veel kakskümmend

aastat tagasi oli kala kõvasti ning redeleid kasutati aktiivselt.

Enam ei kasutata, kuna tuunikala lihtsalt pole. Sai otsa haledamalt kui vahepeal tursk Läänemeres, sest varud kukkusid üleüügi tõttu kokku. Olukord on nii hull, et kardetavasti ei pruugi populatsioon meie eluajal taastuda. Kui veel 80ndatel oli majesteetliku kala keskmine suurus 150 kg, siis nüüd on harvade kättesaadavate isendite keskmine taandunud 25 kilole. Horvaadid süüdistavad itaallasi, kelle tohtu kalalaevastik Aadria mere avarusi künnab, rannakalur jääb ju alati kaotajaks.

Head pole lood ka muu maailma tuunikaladega ning sestap tasub restos tellides või poeriiulilt konservikarpi haarates mõelda, mida sa sööd. Kes saab viimase?

Liis Kängsepp kutsub koos Helsingiga nii kohalikke kui ka külalisi mõtisklema selle üle, kuidas disaini rohkem inimesteni tuua, et see ei oleks kaugel ja kõrge klaasi taga seisev kunst, vaid loomulik osa meie igapäevaelust.

Disaini- pealinn Helsingi

Tekst LIIS KÄNGSEPP

Tõsi, tänava maailma disainipealinna tiitlit kandva Helsingi tänavapildist soomlaste sellised püüded eriti välja ei paista. Võibolla seetõttu, et disainipealinna korraldusorganisatsioon on otsustanud reklaampindadele raha mitte kulutada, vaid otsinud loomulisemaid viise oma üritust tutvustada. Nii on disainipealinna programmi reklaame maalitud asfaldile, ära kasutatud linna väljakuid ja teisi tasuta kuulutamise võimalusi, mis ei pruugi alati kõige paremini välja paista. See tähendab, et disainipealinna programmiga tutvumiseks oleks mõistlik alustada nende kodulehelt ja uurida, mis parasjagu teoksil.

Üks teemadest, mida disainipealinna aasta tegijad esile tõstavad, on põllumajandus linnas. Tundub, et soomlaste seas on aina popim kasvata da ise rõdul porgandeid ja kartuleid, või vähemalt ürte ja tomateid. Kohalikud aktivistid soovivad järgmisel kevadel linna põllumaad rajades siiski meeles pidada, et juurikate kasvatamiseks tuleks osta värske muld ja tagada, et see ei puutuks maapinnaga otseselt kokku.

Vaikuse kabel

Üks olulisemaid disainipealinna objekte, mida korraldajad ise igal võimalikul juhul promovad, on Vaikuse kabel. Kabel asub otse linna südames Kamppis ning sai valmis alles sel kevadel. Arhitektid on saanud hakkama linnaruumis uskumatuna tunduva asjaga – kabelis sees valitseb (peaaegu) täielik vaikus, hoolimata sellest, et hoone asub kesklinnas. Kuigi Helsingi pole vör-

reldes tõeliste suurlinnadega kuigi lärmakas, on mürareostus tänapäeva linnade igapäevaelu osa ja ega Helsingi sellestki pääse. Müra ja suured inim-massid aga väsitavad hinge ning nüüd pakubki Vaikuse kabel võimalust linnakärast eemalduda, et vaikselt omaette pisut mediteerida.

Vaikuse kabel on vaatamisväärsus veel seetõttu, et puitarhitektuuri Helsingist naljalt ei leia. Kunagi ammustel aegadel otsustati kivimajade kasuks puhtpraktilistel kaalutlustel – kivimaja ei põle maha. See tähendab, et Helsingi on suuresti kivist linn ja puidust hooneid on säilinud üsna vähe. Nüüd aga on puit kui loodussõbralik materjal taas popimaks muutunud.

Paviljonki

Veel viimaseid nädalaid on avatud teine disainipealinna oluline puitehitisprojekt – disaini- ja arhitektuurimuseumide vahel asuv Paviljonki. Tegemist on puidust paviljoniga, kus mööblina on uue elu saanud vanad euroalused, mis nüüd pakuvad toetuspinna kohvikukülastajatele, kes saavad nautida peamiselt Soome aedades parasjagu valmivat. Kohvikul endalgi on väike aed, kus kasvatatakse näiteks ürte. Lisaks kohvitamisele toimuvad Paviljonkis kõigile avatud ja tasuta töötöad ning programm on tihe. Puudu ei ole ka

näiteks iganädalased joogatunnid. Paviljonki jääb avatuks septembri keskpaigani.

Rohkem infot <http://wdchelsinki2012.fi/paviljonki>.

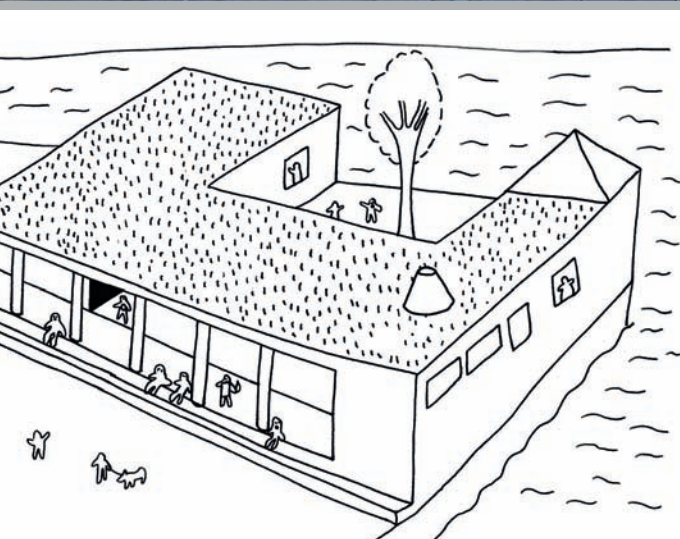
Kallio piirkond

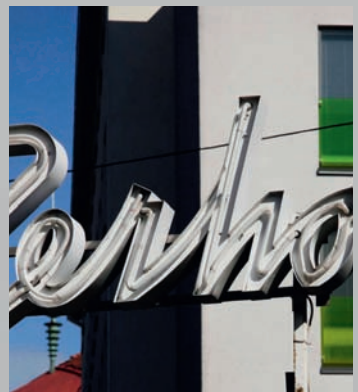
Kesklinnast üürikese trammisõidu kaugusel asub Kallio linnaosa, mis mõjub umbes nagu Kalamaja mõned aastad tagasi. Miski muutuste tuul on justkui puhumas, aga täies purjes elu veel ei edene. Muidugi, kohalikud ütlevad, et Kalliole on ennustatud suurt tulevikku juba aastaid, aga millegipärast ei taha see tulevik kuidagi kohale jõuda. Kuivõrd on selles tött, peaks igaüks ise otsustama.

Kallios on kamaluga väikeseid nurgataguseid baare ja kohvikuid, kus võib kohata nii teist Soomet kui ka trendikaid hipstereid ja kunstiinimesi. Veel on seal Helsingi ainus senini tegutsev puuküttega Kotiharju saun, mis on avatud teisipäevast laupäevani, Karhupuisto park ja Kallio kirik.

Kultuurisaun

Umbes sada aastat tagasi tuli arhitekt Alvar Aaltole pentsik idee – ehitada kultuurisaun, kus oleks ühendatud hinge ja ihu eest hoolitsemine. Toona sellest mõttest asja ei saanud, aga tänava

ehitatakse disainipealinn täiesti uus saun. Valmima peaks ta sügisel ja sellest saab ainus Helsingi avalik saun, kus on lavalt võimalik ka merre sulpsata. Vähemalt väidab nii ajaleht Helsingin Sanomat, ehitusel saab ise silma peal hoida ajaveebis www.kulttuurisauna.posterous.com.

Tänavasilditurism

Sildid tänavatel ei ole paljudele ilmselt just esimene asi, mis üldse disainiga seostuks. Seltskond soomlasi otsustas disainiaastat ära kasutada, et seda suhtumist natuke muuta, ning pani kokku kaardi, mil inglise keeles sai nimeks Font Walk ehk Tähejalutuskäik.

Kaart osutus popiks ja selle paberversioon peaks olema tänaseks laiali jagatud, aga internetist saab selle kenasti endale alla tömmata ning

minna Helsingi kesklinna avastama. Jalutuskäik peaks võtma umbes 45 minutit ja tegijad soovivad silmad lahti hoida, sest ega kõiki Helsingi varjatud saladusi ei suudetud väikesele kaardile ära mahutada. See aga, kui palju igaüks paneb linnapildis tähele tänavasilte, liiklusmärke, grafitit või teisi visuaalseid versteposte, on ikka inimese enda teha.

Kaart on kättesaadav www.issuu.com/wdchelsinki2012/docs/fontwalk.

Disainiklassika

Soomlast, kellel poleks kodus ühtegi Marimekko, Iittala või Arabia toodetud asja, pole ilmselgelt olemas. Soomlast, kes poleks nende kaubamärkide üle naeruväärsuseni uhke, pole ilmselt samuti olemas.

Agasoo disain ei koosne ainult kolmest neljast rahvusvaheliselt tuntud hiiust, vaid avastada on palju-palju rohkem põnevaid. Appi tuleb – nagu ikka – vana hea sõber Disainikvartal, kuhu on koondunud erinevaid suuremaid ja väiksemaid disainipoode.

Muide, kes soovib, siis Arabia tehasesse peaks saama ka ekskursioonile minna. Selle kohta leiab infot Arabia kodulehelt (www.arabia.fi).

Tehase territooriumil asub mitu disainipoodi, kaasa arvatud Arabia enda outlet, kus mõned tooted on odavamad kui kesklinna esinduspoes. Tuleb küll hoiatada, et allahinnatud asjad on seal pigem vähemuses ning suurem osa hindu on täpselt samad. Sama kehtib Marimekko vabrikupoe kohta.

Mis on maailma disainipealinn?

Maailma disainipealinn Helsingi on tegelikult viie linna koostööprojekt. Lisaks Helsingile käib melu veel Espoos, Vantaas, Kauniases ja Lahtis. Olulisteks koostööpartneriteks on ministriumid, erasektor, Aalto Ülikool ja Helsingi Ülikool.

Aasta jooksul toimub umbes sada näitust erinevates muuseumides. Kindlasti tasub üle vaadata Disainimuseumi ja Soome Arhitektuurimuseumi näitused, kuid disainipealinnaga aastaga seotud näitusi võib leida veel näiteks Kiasmast, Tehnoloogiamuseumist ja paljudest teistest muuseumidest.

Rohkem infot ja disainipealinnaga aasta programmi leiab kodulehelt www.wdchelsinki2012.fi või Facebookist www.facebook.com/wdchelsinki2012

estravel

Põhjuse leiab alati!

24 h reisiabi 626 6266
estravel@estravel.ee
www.estravel.ee

Estraveli laevapiletite ostukeskkond internetis -
lihtne ja soodne!

estravel.laevapiletid.ee

Autoga Soome!
2 reisijat ja auto ülevedu al 41 € / suund.

Päevaks Stockholmi!
Kruusi alates 31 € / reisija.

Lihtne!

Tekst ja pildid **MARGUS OTS**

Õngega teispool polaarjoont

Lapimaa on üks Euroopa hajasama asustusega paiku, kus kohalike jutu järgi valitseb sarnaselt esimeste ülemerekolooniatega suur puudus naistest ning kohalikud mehed käivad neid väidetavalt üle piiri Venemaalt ja viimastel aastatel isegi Taist juurde toomas. Margus Ots käis seal koos sõbraga aga kalu lantimas.

Maailmas ei ole palju selliseid inimitühje hiiglaslikke ja puutumata loodusega maa-alasid järele jäänud ning seepärast otsustasime kalaretkte plaanimisel just Põhja-Soome kasuks. Vürtsi lisas reisile asjaolu, et 3000 km pikkuse retke teostamiseks oli meil lilla ja lagunev 1995. aasta Nissan Micra, mille süütelukk rallipealinnas Jyväskylä üles ütles ja mistõttu ülejäänud tee autot juhtmete ühendamisega käivitasime.

TUNDUB, ET INIMESTE VÄHESUSE TÕTTU ON KA KÕIK METSLOOMAD ERAKORDELT JULGED, ning näiteks Inarijärvi supermarketi ees kõndivad porod paistsid kohalike elanikega hästi kokku sulavat. Kui turistid Rovaniemist põhja poole sõites algul pea iga tee ääres liikuva rebase, põhjapõdra või poro pildistamiseks peatuse teevad, siis juba Sodankylässe jõudes hoitakse fotoaparaadi nupu asemel all autosignaali. Loomad on avastanud ülihead Soome teed – ei pea kanarbiku vahel sumpama ning tõenäoliselt hoiavad mürisevad autod ka röövlomade eemale.

Eraldi vaatamisväärsuseks võib pidada hulljulgeid pisinärlisi lemminguid, kes inimesi nähes ära ei jookse, vaid tagajalgadele tõusevad ja tigelalt piiksuvad. Tee ääres oli näha mitut rännuseltskonda, kes julgeid pisiimetajaid ölekõrtega torkisid ja videokaameraga filmisid.

Pärast ligi 24-tunnist autosõitu (kordamööda

roolis olles) jõudsime Inarijärve äärde samanimelisse asulasse, kus loodushuvilistele on pandud püsti suur infokeskus.

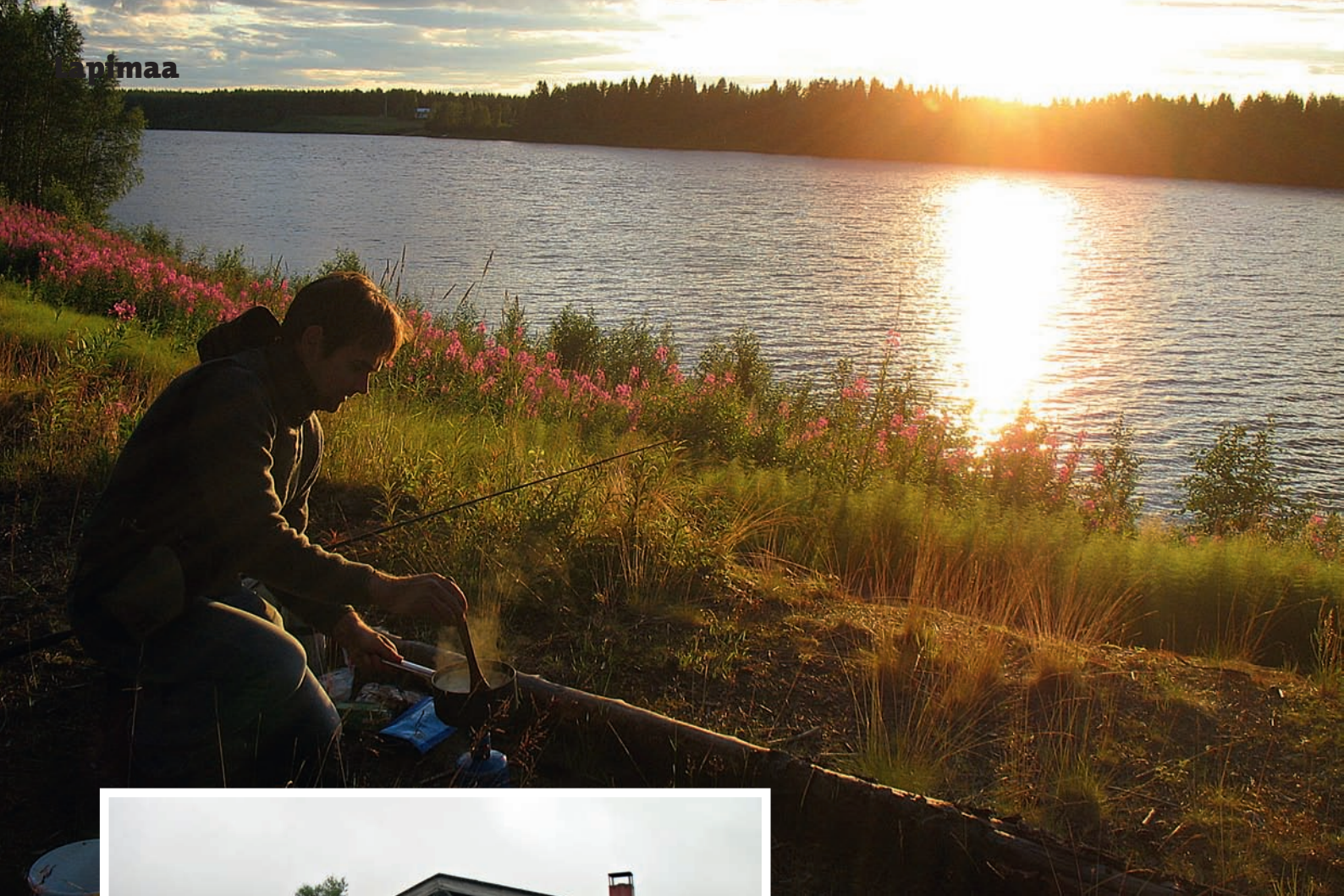
Olgu öeldud, et Soomes propageeritakse *catch and release* (püüa ja vabasta) stiilis kalapüüki, mis eeldab, et kala tullakse püüdma sportlikel, mitte koriluse eesmärkidel. Kuuldes, et oleme Eestist, selgitas teenindaja reegleid ülipõhjalikult, rõhutades korduvalt ning kirjutades pastakaga suurelt meie 30 eurot maksva nädalase püügiloa peale, et ööpäevaseks püügilimiidiks on üks jõeforell ning kolm harjust.

Ju siis on tema kõrvu jõudnud lood Baltikumi saagimeestest, kelle autod on täis soola ja tühje moosipurke ... Ka vääriskala forelli alammõõt on Eesti omast rangem – 45 cm meie 32 cm vastu.

TUHINAT VÕTTIS KÕVASTI VÄHEMAKS SUUR SILT KESKUSE UKSE EES „YOU ARE NOT GUARANTEED TO GET FISH IN LAPLAND“. Igaks juhuks ostsin suveniiripoest poroloonist meeneforelli. Midagi peab ikka kodustele vaatamiseks viima.

Lapimaast võib jääda mulje kui kõikide loodusnautijate nirvaanast, kus loodus on oma ilus täiuslik ning kus ka vähesed ringiliikuvad inimesed on sõbralikud ning loodust austavad. Suures pildis on kõik väga kena – silmapiirini laiuv võrumaalikult künklik maastik koos kuusemetsade ning nende vahel olevate järvesilmadega.

ESIMESEKS SIHTMÄRGIKS SAI MENESJOKI, mis vookles paralleelselt autoteega ning mida ka lahke müüja soovitas. Ärevusest värisevate kätega võtsime pagasiruumist püügiriistad, et need päeva lõpuks saagita sinna tagasi panna. Ütlus „Kui ei saa kala Lapimaal, siis ei saa kala kusagil“ köditas kahe eestlase eneseusku kibedalt. Nagu paljud enne meid panime priimuse tulele ning hakkasime mõtlema, mis võis valesti minna ja mida edasi teha.

Jõe ääres oli üllatavalt palju haagissuvilaid ning inimtegevuse jälgi, eriti riivasid silma kanarbiku vahel vedelevad tühjad Lapin Kulta purgid. Otsustasime tassist kohvist targemaks saanutena, et suured jurakad on ikka seal, kus on võimalikult vähe tsivilisatsiooni, ning hakkasime otsima kaardilt veekogu, kuhu Micraga vaevu-vaevu ligi pääsesime.

Kui ilm on pilves ning kella pole kaasas,

võib polaarjoone taga ööl ja päeval vahet teha olla üsna suur katsumus. Kui aga kuskile kiiret ei ole, paned mobiiltelefonile äratuse siis, kui vaja hakata laeva peale sõitma, ning muul ajal sööd-magad-rändad, millal ise heaks arvad.

Avastasime selle, kui Lapin Kulta purkide eest järgmisele jõele põgenedes märkasime, et päev on kole pikk olnud ning pimenemise asemel on hakanud uuesti valgeks minema. Kuna olime kahekesi, siis kumbki kellavaatamist oluliseks ei pidanud ja lõpuks kujuneski nii, et kala püüdsime öösiti ning magasime päeval. Vist.

JÄRGMISELE JÕELE JÕUDMISEKS OLIME LIIKUNUD MÕÖDA KRUUSATEED SÜGAVAMALE KUUSEMETSASISSE ning leidnud karestikulise mäestikujõe nimega Ahvenjoki. See oli esimesest kõvasti heldem ning kinkis mitu ilusat mõõdu harjust (suurim ca 42 cm) ja ühe haugi. Mingil põhjusel sealst jõest ühtegi mõõdu tähnulist vääriskala forelli spinningu otsa ei tulnud. Harjus on lõhe ja forelli kaugelt sugulane ning tema iseloomulikuks tunnuseks on suur seljauim, mis kudemise ajal eriti värviliseks muutub.

Eestis on harjust nii vähe, et tema püük on aasta ringi keelatud ning teda käiakse püüdmas üle piiri Lätimaal. Harjuse liha on hinnatud, kuid nii õrn, et seda eriti sisse teha ei kannata, ning arvestades üliväikest arvukust, ei leia seda kala tõenäoliselt Eestis ka kunagi polettidelt. Lapimaal on aga harjust enam kui küllaga ning nii

kujuneski välja, et iga söögikorra üks komponent oli praetud harjuseliha.

IGA HEA ASI TÜÜTAB AGA LÕPUKS IKKAGI ÄRA NING SEEPÄRAST HAKKASIME OTSIMA UUSI VÕIMALUSI, kuidas harjusedieeti veidi vaheldusrikkamaks teha. Kaardil oli üks suur ala ühegi tee ja isegi jalgrajata, samas paiknes seal suurem osa jõgedest-järvedest. Kuidas sinna saada? Ühe päevaga raskesti läbitava maastiku peal kaugele ei jõua ning laagrivarustust seljas tassides läinuks asi liiga matkamiseks.

Uurides kaarti lähemalt, nägime, et keset tundrat oli ühtlase pilvena majataolised leppemärgid, mis legendi järgi tähendas *päivätupa*. Tegemist on RMK metsaonnide analoogiga – koht, kus võid tasuta ööbida ja riideid kuivatada, kuid milleni jõuda nii lihtne ei olegi. Valisime välja paljutootava Taimenjärve (soome keeles forellijärv) mökki, kuid marsruuti plaanides jäime häтта – tuleb välja, et sinna ei vii mitte ühtegi teed ning kohalejõudmine nõuaks otse üle rabade ja mägede minemist.

Viis kilomeetrit linnulennult ei tundunud kahele eesti mehele palju, kuid vahepeale jäävad rabad, mäed, vihmasadu (ja murakad) venitasid teekonna 4,5-tunniseks. Mökki asus mäenõlval, jõe ja järve kaldal ning olime tõsiselt õnnelikud, kui lõpuks seal küdeva ahju ääres jalgu puhkasime ja riideid kuivatasisime. Eelmised külalastjad olid jättnud meile kaks pirakat lihakonservi,

kartuliputru ning Soome aiandusajakirja, mille esikaanel oli meie Anu Saagim.

Logiraamatu järgi olid nad seal olnud umbes kahe nädala eest. Seitsme magamiskohaga mökki tundus asukoha tõttu ebapopulaarne – kokku oli eelmise aasta jooksul seda külastanud ainult üheksa seltskonda! Igaljuhul kiitsid kõik sissekanded järve kalarikkust ning asusimegi järgmisel päeval entusiastlikult järve kammima.

Eestis on enamik rabajärvi süsimusta vee ning

Seitsme magamiskohaga mökki tundus asukoha tõttu ebapopulaarne – kokku oli eelmise aasta jooksul seda külastanud ainult üheksa seltskonda!

rohke hõljumiga, kuid Lapimaal üllatavad nad väga puhta ning kristallselge veega. Kaldapiirilt, kus lõpeb turbasammal, algab liivapõhi, mis vaheldub üksikute suurte kividega. Trotsisime jääkülma vett ning käisime paar korda isegi ujumas. Kuigi Taimenjärve rabastelt kallastelt kannatas ilusasti püüda, vajusid saapad mõnikord hirmuäratavalt sügavale sambla sisse. Rännukaaslane oli ostnud reisiks kalipso ning solgerdas rinnuni vees nagu Neptunus, nii et välja paistsid ainult peanupp ja käed, mis usinalt spinninguritva viibusid.

Soome ootab!

Mugav ja soodne mereteed Tallinnast Helsingisse

Tulge ja nautige meie laevakokkade hõrgutisi, mõnusat meelelahutust ja laia kaubavalikut parda kauplustes. Eckerö Line'iga on merel mõnus!

www.eckeroline.ee

ECKERÖ **LINE**

SUURE KALA OTSINGUD JÄID AGA TULEMUSTETA – järv oli täis julgelt endasuurst lanti haaravaid pisikesi forelle, mis tundus olevat seal ainuke kalaliik. Ja päikesest pleekinud Lapin Kulta purke vedeles ka seal. Kaugelt piidles meid järve tõeline valitseja – tohutu suur põder. Püüdsin talle grupipildi eesmärgil ligi hiilida, kuid too sarvekandja oli arem kui tema velled supermarketi ees.

Ehkki loogika järgi peaks suur kala olema seal, kus tal on palju ruumi ning palju süüa, st järves, otsustasin korra liikuda mööda järve suubuvat pisikest ja kärestikulist Taimenjoke ülesvoolu, et leida seal mõni koht spinningu viskamiseks. Ühes sellises käärus hakkas õnge otsa aga midagi tõsiselt suurt ning sain kaldale esimese mõõdukala – 46 cm ning silma järgi kõvasti üle kilo.

SOOLAFORELLIST JA -MARJAST SAI TORE TÄIENDUS meie vähenevatele toiduvarudele ning lahkamisel selgus üllatav tõsiasi, et forelli viimaste päevades menüüs oli neli lemmingut! Mõistatuse, kuidas said närilised kala makku, lahendas rännukaaslane, kes ka lipsoga vees ulpides neid tihti mööda ujumas nägi.

Taimenjokist saadud forell ning eelkõige forellisupist koosnev öhtusöök innustas meid veel sügavamale tundrase liikuma. Kuna forelli püütakse enamasti ülesvoolu, matkasime öösel ca 6 km mööda mäenõlva paralleelselt jõega allavoolu Ivalojokke suubumise suunas, kuni keeluala piirini, et sealt mööda Taimenjoke ülesvoolu minnes mökki poole liikuma hakata.

Olin palju kuulnud legende Lapimaa kalarikkusest ning selles viimastel päevadel ka veidi pettunud, kuid mis mind seal ees ootas, ületas kõik. Pea iga viskega oli keegi otsas ning väikeste sekka eksis ka mitmeid kopsakaid mõõdukalasid,

kellega ikka mitu minutit mässama pidi, enne kui kaldale sai. Lugesin naljapärest kokku, et paari tunniga käis õnge otsas ära koguni 44 forelli!

Tuttuus hall vobler, millega püüdsin, oli pärast kalade hambajälgedest ära kriibitud. Püüdsime kuni hommikuni ning suurimad kalad kotis, asusime tagasiteele. Tõeline surmaretk, arvestades kurnatust ning jõeäärset väga raskesti läbitavat maastikku – teed pidi rajama tihedate põõsaste vahelt ning paar korda kukkusin rinnuni kraavi. Tagasi mökkisse jõudnud, suutsin kurnatusest enne voodisse kukkumist vaevu endale soolakala ja paar forellimarjaasaia sisse pressida, ahju tule teha ja paberist Anu Saagimiga täidetud kummikud kuivama panna.

JÄRGMISEL PÄEVAL PUHKASIME END KORRALIKULT VÄLJA ning tegime ülejäänud forelliliha sisse 1,5-liitristesse pudelitesse. Tagasitee oli võrratult lihtsam – ainult poolteist tundi kõndimist, kuna läksime ringiga mööda mäenõlva. Olime parkinud auto mobiilimasti alla, mis osutus suurepäraseks orientiiriks. Panime autosse jõudes juhtmete otsad kokku, peletasime Inarijärve hotelli fuajees Prantsuse turistide oma habetunud nägudega, ostisime hirmkalli hinnaga kaks suurt šokolaaditahvliit ning seadsime sihi tagasi Helsingi poole.

Tõenäoliselt on iga reisikirja kirjutaja tundnud frustratsiooni – on nii palju emotsioone, mida sooviks lugejaga jagada, kuid napib omadussõnu, millega end arusaadavaks teha. Olen mõni öhtu vaadanud turismiinfo keskusest ostetud kahe ruutmeetri suurust kaarti kogu Lapimaast koos jõgede, järvede, mökkidega jne. Meie retk oli katnud sellest murdosa.

Emotsiooni võiks võtta kokku rännukaaslase lausega peale seda, kui olime Ahvenjoki äärest lahkudes vaate jäädvustamiseks ühe mäe tippu roninud: „Kahju, et kõik kohad maailmas juba avastatud on.“ Aga meil on Lapimaa ja ükski rakk mu kehas ei kahtle, et me järgmisel aastal uuesti näeme.

estravel

Rendi villa ja ole oma puhkuse peremees!

24 h reisiabi 626 6266
estravel@estravel.ee
www.estravel.ee

Sitsiilia, Prantsuse Riviera, Hispaania päikeserannik...

Villarent lubab Sul tunda end osakesena kohalikust elust ja kultuurist.

Lai valik rendivillasid Itaalias, Prantsusmaal, Hispaanias ja Kreekas.

Nüüd uudisena ka Islandil, Montenegros ja Türgis!

Apartement päikeseküllases

Sitsiilias

Rendihind nädalaks
alates **149 eurot**

Villa elegantses

Cote D'Azuris

Rendihind nädalaks
alates **176 eurot**

Apartement

Kreeta saarel

Rendihind nädalaks
alates **245 eurot**

Privaatne villa

Costa del Solis

Rendihind nädalaks
alates **358 eurot**

www.estravel.ee/villapuhkus

Näidishinnad kehtivad reisimiseks septembris ja oktoobris. Hind kehtib kogu apartemendi/maja rendiks laupäevast laupäevani ehk perioodiks 7 ööd ja 8 päeva. Küsi meilt ka personaalset villapakkumist vastavalt Sinu eelarvele, inimeste arvule või piirkonnale, kus sooviksid puhata!

Esimest korda koos kalli kaasaga üle Güllüoğlu Tallinna äri ukse astudes ei osanud Karl-Kristjan Nigesen sest kohast midagi arvata. Lootus küll oli, et ehk saab siit maiust, mis on natukenegi lähedane neile magusamaailma imedele, mida Istanbulis pakuti. Baklavad olid kenasti letis reas, nägid head välja ning nii sealt korralik valik kenasti karpi pakituna koju kaasa ostetigi.

Istanbuli maiustused Tallinnas

Tekst ja pildid **KARL-KRISTJAN NIGESIN**

Kodus tabas meid šokk. Eestis müüvad baklava ei saa ju olla sama hea kui Istanbulis? Eestis on ju kõik vähemalt natukenegi kehvem. Aga ei, valik meenutas seni proovitud Türgi maiustest vaid parimaid!

Oleks me natuke Istanbuli-kompetentsemad olnud, oleks me kohe kondiitriäri silti vaadates aru saanud, et tegu ongi Tallinnas oma filiaali avanud Istanbuli äriaga, millesse pea iga ida ja lääne kohtumispaigas balansseeriva metropoli asukas suure respektiga suhtub.

Õnnetuseks on meiesuguseid mitte-teadajaid pea kogu Tallinna linn täis ning nõnda kõikus see suurepärase Türgi (kulinaar)kultuuri esindus mõnda aega elu ja surma piiril. Kvaliteet püsis, aga tootevalik oli kohati napp. Mitte enam – järjest rohkem inimesi hakkab aru saama, millega tegu on.

Kuivõrd Güllüoğlu on ainus arvestatav baklavavalmistaja kogu siinses regioonis, on klientideks islamiusulised kogu Baltikumist ja ka Põhjamaadest, Helsingist ja Riiaist tullakse Tallinna sageli just seda kondiitriäri külastama.

Aga miks? Veidi aega tagasi lõppenud ramadaan on teatavasti aeg, mil paastutakse

päeval ning süüakse öösel. Baklaval on selles ruutinis väga oluline roll ning öisel pidulaual on ta pea vältimatu – serveeritakse ju meilgi jõuluajal parimaid maiuseid.

BAKLAVA ON PEEN JA PIDULIK KALORIPOMM. Neli-kümmend kihti üliõhukest tainast, sulavõi neid üksteisest isoleerimas, parimad pähklid ja mesi. Öhtumaa kulinaarkultuuris nii rafineeritud kondiitritooteid või maiustusi peaaegu ei eksisteeri.

See roog pärineb Osmani impeeriumi aladelt ning on oma lõpliku ideaali saavutanud Türgi sultanite Istanbuli Topkapi palee köökides. Nii-siis on tegu rooga, mis valmis kunagise maailma võimsaima riigi esimese mehe ja tema lähikonna ideaale silmas pidades ning levis üle kogu impeeriumi. Türgi sultanite luksuslik elu on legendaarne ning sellele on ajaloos võrdset leida pea võimatu. Prantsuse päikesekuningas ja Konstantinoopoli varasemate asukate Bütsantsi keisrite stiil oli märksa tagasihoidlikum.

Ja meil Tallinnas pakutakse baklavat, mis oleks ilmselt rahuldanud ka sultaneid. Veider, eks ole?

GÜLLÜOGLU ON FENOMEN – pereettevõtte, mil vanust 140 aastat. Kondiitrikoja ajalugu algab aastal 1871, mil praeguste omanike esiisa Çelebi Güllü valmistas Damaskuses õpitud retsepti järgi esimesed maiustused Gazintep'i linnas (Türgis Süüria piiri lähedal).

1949. aastal kolis äri Istanbuli Karaköy linnaossa (üle mille kõrgub kuulud Galata torn ja kust pärineb maailmakuulus Galatasaray jalgpallimeeskond) ning võitis maailma võluvaima linna elanike südamed.

1990ndatel laieneti väljapoole Türgi piire ning toonasest väarikast 40 töötajaga pereettevõttest on saanud 1000 töötajaga, hmm ... lääne eduloos oleks siin kirjas börsiettevõtte, aga Türgi eduloos on tegu siiski endiselt pereettevõttega.

Minu kasvav uudishimu Güllüoğlu vastu viis sinnani, et kirjutasin neile ühel hetkel lootuses korraldada üks väike baklavavalmistamise koolitus. Loll mõte. Tegemine on nii peene meistritööga, et selle retsepti võõrastele ei usaldata. Tallinna äris valdab kunsti Ahmet, Türgi päritolu noor kondiitripaberitega kokk, kes on tänaseks ka eestlannast kaasa leidnud. Ahmeti koolitajaks on ettevõtte omanik Faruk Güllü ise – see garanteerib pereettevõttele omase absoluutse kvaliteedi.

SIINSE ÄRI HINGESTAJAKS ON EESTLANNA, aastaid Istanbulis töötanud Tiiu Vilbrant, kes on teinud tänava märkimisväärse pingutuse, et Güllüoğlu teeninduskultuur põhjamaiselt umbusklikule eestlasele lähedasemaks muuta. Aina enam rahvusvahelistuv ettevõtte läbib ka Tallinnas olulise uuenduskuuri ning tutvustab oktoobris oma juba Istanbulis esitletud uut nägu.

Tallinna elanike ja külalistajate rõõmuks ei piirdu asetleidvad muutused vaid firmastiiliga,

vaid tutvustatakse ka praeguse veidi kahvatu lõunamenüü asemel uut, mille elemente on tasapisi katsetatud. Oodata on *meze* valikut ning liharoogi, mis peaks senised asendama millegi märksa põnevamaga. Kuigi, praegu pakutavate pitsade kohta ütlevad nad ise, et see ongi tegelikult Türgi päritolu roog pide (kreeklastele pita).

Olgu kuidas on, menüümuutust tasub huviga oodata, suurepärased baklavat tõstavad Güllüoğlu konkureerivatest Türgi söögikohtadest alati kõrgemale ning juba praegu saab siin lõuna lõpetada väga hea Türgi kohviga.

Praegusest tootevalikust tasub veel tähele panna torte ja muid kondiitritooteid, mida allakirjutanul pole olnud mahti proovida. Võib siiski eeldada, et kui Ahmet teeb nii häid baklavasid ja on suutnud luua kummardusena oma uuele kodumaale ka ühe väga maitstva kohupiimaga variandi, siis ei saa ka tema koogid olla mitte midagi muud kui väga head.

JA VEEL MÕNI NÜANSS, mille poolest Güllüoğlu on asendamatu – siin müüakse suurepäraselt Türgi halvaad, millega võrdlemisi edukalt konkureerinud Kreeka oma on paraku meie kaubandusvõrgust ära kadunud. No ja muidugi head tahhiinit leidub ning roosimooši ja viinamarjasiirupit ja veel mõndagi, mis Vahemere köögist lugupidavale inimesele tore võib tunduda.

Güllüoğlu

ADDRESS: Rävåla pst 2, Tallinn

AVATUD: 10.00-20.00 iga päev

WWW.GULLUOGLU.EE

Kohapeal tarbimiseks ja kaasaostmiseks valikus seitse sorti värsket baklavat (valik vahetub), lisaks muud maiustused ning Türgist pärinevad karbitooted.

Güllüoğlu peakokk Ahmet.

Kuldkaart

- Eelisjärjekorras teenindus
- Soodustused Estraveli teenustasudest
- Boonuspunktid Estraveli kaudu tehtud tellimuste eest
- Eripakkumised ja soodustused partnerfirmadelt

Gladius

Gladius Baltic OÜ on Eesti kapitalil põhinev ettevõte, mis on juba viis aastat tegelenud militaar-, jahti- ja matkavarustuse jae- ning hulgi müügi-ga. Gladius Baltic sündis suuresti tänu asutajaliikmete kogemustele, hobidele ning vajadusele pakkuda Eesti turul tooteid, mille kvaliteedi ja hinna suhe oleks tasakaalus.

Seiklushimulised leiavad Gladiusest oma varustuse kvaliteetse telgi, mugava magamis- ja praktilise seljakoti, jalatseid, rõivaid, toidu valmistamiseks vajalikud nõud ja hulganisti muud mugavaks reisimiseks ja matkamiseks.

Jahimeeste varusid täiendab Gladius nii tarvikute, rõivaste kui ka jalatsitega ning lisaks pakutakse veel relvi, hoolduskeemiat, optikat ja palju muud vajalikku. Militariste varustab Gladius pea kõigega baasvarustusse kuuluvatest pisesemetest kuni suuremate tarvikuteni.

Gladius asub Tallinnas Tartu mnt 73 bussijaama ristmikul, vaata lisaks www.gladius.ee.

Soodustus 10% kõikide kaupade normaalhindadest, v.a padrunid, komponendid ja tulirelvad.

Etam

Etam on väärrika ajaloo ja värvika olevikuga menukas pesubränd Prantsusmaalt, mille esimene pood avati juba 1916. aastal, tänaseks on neid maailmas üle 4000. Etami keskmise hinnaklassi liigitavas laias tootevalikus on pesuesemeid alates korsettidest lõpetades öörõivastega. Suveperioodil on suur rõhk moekatel rannariietel.

Pesukolleksioonist leiab kõikvõimalikku ja igale kehakujule, vajadusele ning maitsele alates toestavatest ja vormivatest kuni vabalt liibuvateni. Värvide ja materjalide valikul lähtuvad Etami disainerid iga hooaja moekamatest suundadest, nii et kõik olulisemad värvi- ja mustriteemad on kolleksioonis esindatud ning neid on lihtne pealisrõivastega kombineerida.

Aastast 2009 on Etami reklaamnäoks ja -figuuriks supermodell Natalia Vodianova, kes näeb pärast kümneaastast karjääri ja kolme lapse ilmaletoomist ikka välja nagu lihtne teismeline. Lisaks modellitööle osaleb ta ka kolleksiooni Natalia pour Etam disainimisel ning toetab lapsi Venemaal enda asutatud heategevusfondis.

Kauplus Etam asub Kristiine Keskuse teisel korrusel, vaata ka www.etam.com ja otsi Facebookist Etam Lingerie Eesti.

Soodustus 10% kõikide kaupade normaalhindadest.

NORR11

Taani-Saksa kaubamärk NORR 11 ühendab noori andekaid disainereid Taanist, Norrast ja Islandilt, kelle looming sarnaneb ehk Bauhausi stiiliga, kuid sel on ka tuntavaid traditsioonilise Skandinaavia disaini mõjutusi. Mööbel on minimalistlik ja karge, selles on nooruslikku värskest aga ka aegumatut klassikalist joont. Taani mööblidisaini on läbi aegade iseloomustanud kvaliteetne käsitöö, loodussõbralikud värvid ja materjalid, hea vorm ja disain.

Nüüd on ka Tallinnas müügil palju huvitavat klassikat ning noorte disainerite loomingut, lisaks pakutakse ka noorte Eesti kunstnike tehtud.

Kui armastate soovite seda kõike ka käega katsuda, siis tulge NORR 11 *showroom*'i Rotermanni kaubamaja aatriumis või tutvuge veebipoega aadressil www.norr11.com ja vaata värskeimat sotsiaalmeediast www.facebook.com/NORR11Tallinn.

Showroom'is ostud 10% soodsamad.

Naudi elu kruisisilaeval!

estravel

Tellimine: tel 626 6266
estravel@estravel.ee
www.estravel.ee

Suurepärane puhkus romantilistel kruisisilaevadel

Lääne Kariibi kruisis
laeval Jewel of the Seas
Hind alates **333 €/reisija** (5 päeva).

Alaska kruisis
laeval Radiance of the Seas
Hind alates **630 €/reisija** (8 päeva).

Vahemere kruisis
laeval Celebrity Equinox
Hind alates **775 €/reisija** (11 päeva).

Aasia kruisis
laeval Celebrity Millennium
Hind alates **1295 €/reisija** (15 päeva).

Hinnas sisaldub: kruisis ülaltoodud marsruudil ühele reisijale 2-inimese kajutis, toitlustamine laevas kogu kruisi jooksul, lai valik vaba aja veetmise võimalusi laeva pardal, jootrahad, sadamamaksud, kütuse lisatasud. **Hinnas ei sisaldu:** lennud kruisi alguskohta ja tagasi, ekskursioonid kruisi toimumise ajal, reisikindlustus, vajadusel viisateenus, reserveerimistasu.

ELAMUSLIKUD LOODUSEREISID JA EHEDAD KULTUURIREISID

LÕUNA-HIINA müstiline loodus

20.10-01.11.2012 ja 05.05-17.05.2013

Reisijuht **ANNELI VILU**

JAAPAN - värvikirev sügis

22.10-30.10.2012 (2 vaba kohta)

21.10-29.10.2013

Reisijuhid **KERTU** ja **RIHO-BRUNO BRAMANIS**

NEPAAL - elu Himaalajas

02.11-14.11.2012

Reisijuht **MÄRT LÄÄNEMETS**

IRAAC - muistse Babüloni aladel

06.11-16.11.2012 (3 vaba kohta)

Reisijuht **HANNES HANSO**

MADAGASKAR - raamatu

„Küla Madagaskaril“ jälgedes

11.11-29.11.2012 (2 vaba kohta)

Giid **ALEKSEI TUROVSKI**, reisijuht **TIMO VÜRMER**

TANSAANIA safarireis

22.11-30.11.2012 (välja müüdnud)

Giid **MATI KAAL**, reisijuht **RIHO-BRUNO BRAMANIS**

20.11-28.11.2013 (1/2 grupist broneeritud)

Giid **ALEKSEI TUROVSKI**

PRANTSUSE POLÜNEESIA ja LIHAVÕTTESAAR

26.12.2012-14.01.2013 (välja müüdnud)

27.12.2013-15.01.2014

Reisijuht **TIMO VÜRMER**

BIRMA - kuldsed templid.

Aastavahetus ajaloolises Baganis

28.12.2012-11.01.2013 (4 vaba kohta)

UUS MEREMAA - suur loodusereis.

Aastavahetus Aucklandis

27.12.2012-14.01.2013

Reisijuht **TIIT TOOME**

Aastavahetus JAAPANIS - tõeline kultuurielamus!

28.12.2012-05.01.2013

Reisijuhid **KERTU** ja **RIHO-BRUNO BRAMANIS**

SEIŠELLID - elu paradisis

22.01-30.01.2013 (1/2 grupist broneeritud)

Reisijuht **HENDRIK RELVE**

AMEERIKA INDIAANLASED JA METSIK LÄÄS

08.08-26.08.2013 Reisijuht antropoloog **INDREK PARK**

JAAPAN SUUSAREISID

NAGANO ja SUMOTURNIIR 19.01-28.01.2013

Reisijuht **RIHO-BRUNO BRAMANIS**

SAPPORO (Hokkaido) ja LUMEFESTIVAL

31.01-09.02.2013 Reisijuht **TIMO VÜRMER**

JAMAICA - armastuse saar. Bob Marley sünnipäevareis

02.02-11.02.2013 (1/3 grupist broneeritud)

Reisijuht **TAIVO KOPPEL**

KUUBA - Kariibi mere nostalgia

05.03-17.03.2013 Reisijuht **HANNES HANSO**

SRI LANKA kaunis loodus

06.03-18.03.2013 Reisijuht **TAIVO KOPPEL**

HIINA: keiserlik Peking ja Ida-Hiina eksootika

01.03-09.03 ja 09.03-17.03.2013

Reisijuht **MARIA VISNAPUU**

IDA-HIINA eksootilised aiad

18.03-24.03 ja 25.03-31.03.2013

Reisijuht **MARIA VISNAPUU**

KESK-HIINA hiidpandad

02.03-09.03, 09.03-16.03, 16.03-23.03.2013

Reisijuht **ANNELI VILU**

KEISERLIK PEKING

11.03-17.03; 18.03-24.03 ja 25.03-31.03.2013

Reisijuht **TEET TOOME**

AMEERIKA LÄÄNERANNIK

01.04-17.04.2013 (1/2 grupist broneeritud)

Reisijuht **TAIVO KOPPEL**

JAAPAN - kirsioites kevad

01.04-10.04 ja 12.04-20.04.2013

Reisijuhid **KERTU** ja **RIHO-BRUNO BRAMANIS**

GALAPAGOSE SAARED ja ECUADORI AMAZONASE VESIKOND

09.04-25.04.2013 (4 vaba kohta) Giid **ALEKSEI TUROVSKI**

TIIBET - maailma katusel

03.05-19.05.2013 Reisijuht tibetoloog (1/2 grupist broneeritud)

INDREK PARK

TORONTO-NIAGARA JUGA-NEW YORK

23.05-31.05.2013 (1/2 grupist broneeritud)

Reisijuht **TAIVO KOPPEL**

PLAYTIME IS BACK

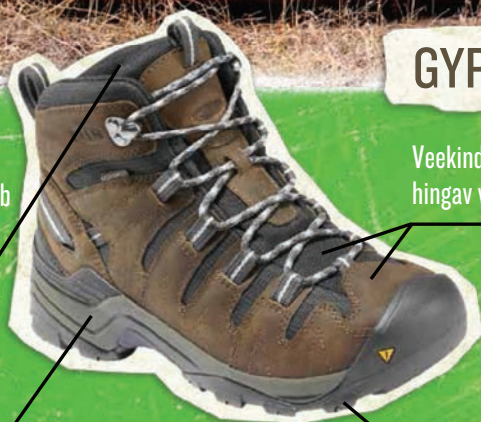
GYPSUM MID

KEEN.DRY veekindel hingav membraan hoiab jalad kuivad

Stabiliseeriv tehnoloogia mugavaks rajal liikumiseks

Veekindel nubuknahast ja hingav võrgust pealispind

Mitmesuunaline muster tagab maastikul hea pidamise

• ORIGINAL HYBRID •
FOOTWEAR, BAGS AND SOCKS

KEENFOOTWEAR.COM

Saadaval MATKaSPORT ja Weekend kauplustes

www.matkasport.ee

www.wknd.ee

JALANÕUD VABALE INIMESELE